

Буковинський Вісник

державної служби та
місцевого самоврядування

Офіційна хроніка

Державне управління

Місьцеве самоврядування

Наукова думка

Перепідготовка та
підвищення кваліфікації

Статистика, факти, події

Засновник
Чернівецький регіональний центр
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств,
установ та організацій

Рішенням Національної ради України з питань
телебачення і радіомовлення від 28.12.2023 р.
№1994 «Буковинський вісник державної служби
та місцевого самоврядування» зареєстровано
суб'єктом у сфері онлайн-медіа, внесено до
Реєстру суб'єктів у сфері онлайн-медіа та
присвоєно ідентифікатор R40-02410

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

голова: ЯРМИСТИЙ Микола Васильович, директор
Чернівецького регіонального центру підвищення
кваліфікації, кандидат наук з державного управління;
заступник голови: ГАКМАН Сергій Михайлович, заступник
директора Чернівецького регіонального центру підвищення
кваліфікації, кандидат історичних наук;
відповідальний секретар: ХАЛАВКА Лілія Василівна, завідувач
редакції Чернівецького регіонального центру підвищення
кваліфікації;
члени редакційної колегії:
БАБ'ЮК Ігор Орестович, координатор партнерства «Український
Народний Дім у Чернівцях»;
БОСТАН Сергій Іванович, директор департаменту соціально-
економічного розвитку та стратегічного планування
Чернівецької міської ради, кандидат політичних наук;
ГУЦУЛЯК Ірина Георгіївна, доцент кафедри історії та культури
української мови Чернівецького національного університету ім.
Ю. Федьковича, кандидат філологічних наук;
КОРОЛЮК Юрій Григорович, професор кафедри маркетин-
гу, цифрової економіки та підприємництва Чернівецького
торгівельно-економічного інституту київського національного
торгівельно-економічного університету, доктор наук з
державного управління;
КРУГЛАШОВ Анатолій Миколайович, завідувач кафедри
політології та державного управління Чернівецького
національного університету ім. Ю. Федьковича, доктор
політичних наук;
МАЛЬКО Неля Борисівна, виконавчий директор Асоціації
органів місцевого самоврядування Чернівецької області
«Агенція розвитку громад Буковини»;
МАРЧУК Христина Василівна, заступник директора Депар-
таменту регіонального розвитку – начальник управління
з питань місцевого самоврядування та розвитку туризму
Чернівецької обласної державної (військової) адміністрації;
МЕЛЬНИЧУК Яна Станіславівна, начальник відділу
моніторингу навчання та комунікацій Чернівецького
регіонального центру підвищення кваліфікації;
НЕЧАЄВА-ЮРІЙЧУК Наталія Вікторівна, докторант кафедри
політології та державного управління Чернівецького
національного університету ім. Ю. Федьковича, кандидат
історичних наук;
ПАВЛЮК Михайло Вікторович, заступник голови
Чернівецької обласної ради, кандидат політичних наук;
РОТАР Наталія Юріївна, професор кафедри політології та
державного управління Чернівецького національного
університету ім. Ю. Федьковича, доктор політичних наук;
ЧЕБАН Вікторія Іванівна, доцент кафедри європейського
права та порівняльного правознавства юридичного фа-
культету Чернівецького національного університету ім. Ю.
Федьковича, кандидат юридичних наук

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
58001, Чернівці,
вул.Поповича, 2, 4 поверх, к.17
Тел/факс: (0372) 552903
E-mail: cppkwww@gmail.com

Редакція зберігає за собою право скорочувати
й редагувати подані текстові оригінали. Журнал
може друкувати матеріали, не поділяючи
думки автора. Статті не рецензуються та не повер-
таються. За точність наведених даних
відповідають автори. Передрук матеріалів –
тільки з дозволу редакції.

У номері:

Державне управління та державна служба

У Чернівецькій ОВА представили нових заступників.....	3
Начальник Чернівецької ОВА Руслан Осипенко: 100 днів на посаді.....	4
Обговорили посилення міжвідомчої взаємодії для протидії домашньому на- сильству та захисту дітей.....	7
Патронат: тимчасова турбота заради безпечного майбутнього.....	8
У Чернівцях провели круглий стіл до Дня державної служби.....	9
Сергій Швидюк: Державна служба в умовах війни та євроінтеграції.....	11

Місцеве самоврядування

Неля Малько: Десять років розвитку громад, партнерства і довіри.....	13
Дмитро Щербатий: Кризові комунікації – це не окремий складний процес, а частина нашої щоденної роботи.....	27
Новини громад: Дайджест.....	30

Європейська інтеграція, міжнародне співробітництво

Зиновій Бройде: Формування внутрішніх і міжнародних передумов сталого розвитку буковинської складової українського інтеграційного поступу.....	34
Підтримали створення транскордонного об'єднання «EAST GATE».....	37

Наукова думка

Відбувся круглий стіл «Поглиблення співпраці та діалогу Україна–НАТО в умовах тектонічних змін у світовій архітектурі безпеки».....	38
Сергій Федуняк: Фактичне членство без формального утвердження: здобут- ки і пастки євроатлантичної інтеграції України.....	39
У Чернівцях обговорили продовження євроінтеграційних реформ України в умовах війни.....	41
Анатолій Круглашов: Європа – єдність у спільній волі до миру, безпеки та процвітання.....	43

Громадянське суспільство

Віталій Балта: Діалог і взаємна повага – шлях до розвитку міжнаціональної злагоди.....	46
Відбувся форум «Re:OPEN BUKOVYNA 2026».....	49
Третя неділя травня - День пам'яті жертв політичних репресій.....	50

Підвищення кваліфікації

Чернівецький РЦПК реалізовує проект, спрямований на підвищення рівня медіаграмотності.....	51
Віра Цирдя: Медіаграмотність та інформаційна безпека мають бути серед базових навичок сучасного управління.....	55

У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОВА ПРЕДСТАВИЛИ НОВИХ ЗАСТУПНИКІВ

Начальник Чернівецької ОВА Руслан Осипенко представив колективу своїх новопризначених заступників та керівника апарату Чернівецької ОВА, – інформує пресслужба ОВА. В апаратній нараді взяли участь керівники структурних підрозділів Чернівецької ОВА, в.о. голови Чернівецької обласної ради Микола Гуйтор, до заходу також долучилися в онлайн-форматі начальники районних військових адміністрацій та голови громад.

Першим заступником начальника Чернівецької ОВА призначений *Віталій Валерійович Бондар*. Відповідно до розподілу обов'язків він буде контролювати діяльність Департаменту систем життєзабезпечення, Департаменту капітального будівництва, Департаменту охорони здоров'я, Управління екології та природних ресурсів, Державної установи «Служба розвитку Буковини». Віталій Валерійович полковник внутрішньої служби, має значний досвід служби та управлінської роботи в державних і правоохоронних органах.

Поливач Віктор Миколайович призначений заступником начальника Чернівецької ОВА з оборонних питань. Він контролюватиме діяльність Департаменту оборонної роботи, зокрема організацію національного спротиву, цивільного захисту, взаємодію з правоохоронними органами, відділу мобілізаційної роботи. Полковник Поливач проходив службу в органах внутрішніх справ України, а також у Головному управлінні розвідки Міністерства оборони України.

Сакрієр Оксана Леонидівна – заступниця начальника Чернівецької обласної державної адміністрації опікуватиметься діяльністю Департаменту освіти і науки, Управління культури, Управління молоді та спорту. Оксана Сакрієр у системі управління освітою працює більше 14 років. До нового призначення була директором Департаменту освіти і науки Чернівецької ОДА.

Заступником начальника Чернівецької ОВА призначена *Симак Оксана Василівна*. Відповідно до розподілу обов'язків буде контролювати діяльність Департаменту соціального захисту населення, Управління з питань ветеранської політики, Служби у справах дітей. Її стаж роботи складає понад 26 років, з яких понад 20 років у системі центру зайнятості районного та обласного рівня. До сьогодні обіймала посаду директора Департаменту соціального захисту населення ОДА. Також під час заходу вона представила концепцію роботи «гарячої лінії», яка невдовзі запрацює у Чернівецькій ОВА як канал прямої комунікації з мешканцями області. До її функціонування долучаться також райдержадміністрації та громади області, щоби кожен громадянин мав можливість швидко отримати якісну консультацію та допомогу у вирішенні проблемних питань.

Грибовський Ігор Васильович, полковник поліції, призначений заступником начальника Чернівецької ОВА з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації (CDTO). Він контролюватиме діяльність Управління цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації, відділу роботи зі зверненнями громадян (Контактного центру) та Державного архіву Чернівецької області. До призначення був начальником управління інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП в Донецькій області.

Керівником апарату Чернівецької ОВА призначений *Матюшенко Володимир Олександрович*, полковник поліції. Він куруватиме правове, організаційне, матеріально-технічне та інше забезпечення діяльності ОВА та юридичного управління. Працював на керівних посадах в органах поліції.

НАЧАЛЬНИК ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОВА РУСЛАН ОСИПЕНКО ПРОЗВІТУВАВ ПРО 100 ДНІВ НА ПОСАДІ

За I квартал 2026 року на підтримку Сил безпеки та оборони Чернівецька область спрямувала майже 70 млн грн, що на 4,1 млн більше за відповідний період 2025 року. з цих коштів частка обласного бюджету становить 22,2 млн грн (8,3% власних надходжень).

Лідерами серед громад стали Чернівецька (25 млн грн), Сокирянська (5,8 млн грн), Берегометська (1,4 млн грн), Кіцманська (1,3 млн грн) та Тереблеченська (1,2 млн грн) громади.

Більше 4,2 млрд грн. буковинські платники у I кварталі 2026 року сплатили до зведеного бюджету. Обсяг збору податкових платежів за цей період перевищив надходження аналогічного періоду 2025 року на 644 млн грн (18%).

До державного бюджету спрямовано понад 2,3 млрд грн (приріст порівняно з аналогічним періодом минулого року до державного бюджету – 326,1 млн грн). На потреби місцевих громад області надійшло 1,9 млрд грн (приріст порівняно з аналогічним періодом минулого року до державного бюджету – 317,9 млн грн).

Також за три місяці 2026 року мешканці області сплатили майже 2,3 млрд грн єдиного соціального внеску за загальнообов'язкове соціальне страхування. така сума надходжень майже на 400 млн грн, або 20,9%, перевищє показник першого кварталу 2025 року.

Регіональний розвиток

Затверджено План заходів з реалізації у 2025-2027 роках Стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2027 року. Над документом працювало понад 100 експертів, ним передбачено 128 проєктів регіонального розвитку, а загальних обсяг їх фінансування на три роки становить 23,4 млрд грн.

Проведено моніторинг та рейтингування показників соціально-економічного розвитку територіальних громад за 2025 рік.

У топ-5 громад увійшли Чернівецька, Сокирянська, Новодністровська, Вікнянська та Вижицька територіальні громади.

«Пліч-о-пліч: згуртовані громади»

У I кварталі 2026 року Сторожинецька, Клішківська та Селятинська громади долучилися до Національного проєкту «Пліч-о-пліч: згуртовані громади». Загалом у Чернівецькій області учасниками проєкту є 30 територіальних громад.

Розбудова пунктів пропуску

Розпочато перший етап реконструкції пункту пропуску «Порубне», яким передбачено будівництво додаткових 4-х смуг руху для в'їзду вантажівок до Порубного, а також будівництво майданчика для відстою велико-вагового транспорту, встановлення системи зважування та сучасного митного обладнання. Загальний кошторис проєкту – 8,5 млн євро, з них 50% фінансування забезпечується за кошти ЄС, 50% – за рахунок державного бюджету України.

Під час двосторонньої українсько-румунської зустрічі основний акцент було зроблено на можливості відкриття пунктів пропуску «Руська-Ульма», «Шепіт-Ізвореале Сучевей», «Біла Криниця-Клімеуць». Питання розбудови пунктів пропуску на території Чернівецької області перебуває на контролі керівництва держави, зокрема Президента і Уряду.

Міжнародна співпраця

З робочим візитом у Чернівецькій області побував Верховний Комісар ОБСЄ у справах національних меншин Крістофер Камп. Під час зустрічі з начальником ОВА було обговорено стан забезпечення прав національних спільнот у регіоні та подальші спільні кроки для зміцнення міжетнічної злагоди.

Під час робочої зустрічі з Генеральним консулом Румунії в Чернівцях Іриною Лореданою Стенкулеску обговорили низку

важливих тем: розбудову пунктів пропуску, реалізацію нових транскордонних проєктів, започаткування партнерських відносин між громадами, розвиток освіти і культури залучення іноземних інвестицій в регіон та інші напрями двосторонньої співпраці.

Під час офіційного візиту в Чернівецьку область Надзвичайного і повноважного Посла Латвії в Україні Андреяса Пілдеговічса Руслан Осипенко запропонував організувати цьогорічну бізнес-місію Латвійських інвесторів у Чернівецьку область, де вони зможуть детально ознайомитися з потенціалом нашого регіону.

Під час зустрічі з президентом Сучавської повітової ради Георге Шолданом оговорили спільні дії, які необхідні для завершення модернізації пункту пропуску «Порубне-Сірет», розширення функціонування пункту пропуску «Красноїльськ-Вікову де Сус». Також ішлося про можливість початку розбудови пунктів пропуску «Біла Криниця-Клімеуць», «Руська-Ульма» та «Шепіт-Ізвореале Сучевей» у статусі міжнародних. Ще один важливий проєкт – відновлення Міждержавної повітряної лінії електропередач 110 кВ між Порубним (Україна, Чернівецька область) та Сіретом (Румунія).

Енергетична стійкість

Чернівецька область витримала зимовий період 2025-2026. Наразі триває активна підготовка до наступного сезону.

У контексті посилення енергетичної стійкості України і Чернівецької області зокрема, у березні відбулася зустріч Президента України Володимира Зеленського із Президентом Румунії Нікушором Даном. За підсумками зустрічі підписано документи між Україною та Румунією про встановлення стратегічного партнерства, спільне виробництво зброї та співпрацю в енергетичній сфері. Зокрема, щодо енергетики, йдеться про початок будівництва двох нових ліній для постачання електрики, що зміцнить енергетичну безпеку України і Чернівецької області зокрема. Малий інтерконектор побудують до

кінця цього року. Великий – упродовж двох років.

Чернівецька область також стала майданчиком для важливої міжнародної зустрічі Першого віцепрем'єр-міністра України – Міністра енергетики України Дениса Шмигала та Міністра енергетики Румунії Богдана-Груя Івана. Під час зустрічі детально обговорили розбудову двох енергетичних інтерконекторів між Україною та Румунією, про що домовилися президенти обох держав. Реалізація цього проєкту дозволить значно розширити пропускну спроможність української мережі та створити додаткові можливості для імпорту електроенергії.

Розроблено та затверджено план енергетичної стійкості Чернівецької області у межах підготовки до осінньо-зимового періоду 2026/2027. Основна увага присвячується об'єктам електро-, водо- та теплопостачання. На першочергові роботи з його реалізації область отримає з державного бюджету 126 млн грн.

Прямий діалог з громадами

Відбулися робочі зустрічі із головами усіх громад Чернівецького, Дністровського і Вижицького районів. Окремо Начальник Чернівецької ОВА відвідав Хотинську, Недобоївську, Красноїльську, Рукшинську, Кам'янецьку та Селятинську громади.

Безпека громад

Три громади отримали пожежні автомобілі: їх передали Брусницькій, Тарашанській та Красноїльській територіальним громадам. Ще два автомобілі отримало ГУ ДСНС України у Чернівецькій області від ДСНС за результатами домовленостей із керівництвом ДСНС України.

Робота з ветеранами

Чернівецька ОВА підписала меморандум про співпрацю з благодійною організацією «Міжнаціональний Благодійний фонд «твоє майбутнє», який передбачає оздоровлення ветеранів.

Планується будівництво нового ветеранського простору у місті Чернівці за адресою вул. Героїв Майдану, 230, з метою

надання якісних послуг ветеранам та їхнім сім'ям. Орієнтовна вартість проекту становить 125 млн грн, з них 50% – державний бюджет, 50% – місцевий.

У березні цього року з російського полону вдалося визволити 10 буковинських воїнів.

Руслан Осипенко ініціював зустріч із рідними полонених та зниклих безвісти захисників, щоб налагодити пряму та зрозумілу комунікацію і безпосередньо почити, з якими труднощами зустрічаються родини у взаємодії з органами влади, установами та службами, відповідальними за ці питання.

Ще одна зустріч у розширеному форматі відбулася за участі керівництва Центрального регіонального центру Координаційного Штабу з питань поводження з військовополоненими. під час зустрічі детально обговорили алгоритми і механізми пошуку зниклих безвісти і повернення військовополонених захисників і захисниць.

Профільні структурні підрозділи Чернівецької ОВА отримали доручення у взаємодії з іншими службами навести порядок у реєстрах військовополонених і зниклих безвісти з нашої області, щоб уникнути дублювання, неточностей і плутанини в інформації.

Житло для дитячих будинків сімейного типу

Житловий будинок для ДБСТ придбали у Сторожинці та Великому Кучурові за субвенцією з державного бюджету, коштів обласного бюджету, бюджетів громад та за підтримки партнерів ГО «Соціальна Синергія», Представництва дитячого фонду ООН Юнісеф в Україні, БФ «Артанія Україна» та БО «Партнерство кожній дитині».

У селі Черногузи відкрили модульне містечко для ВПО та ДБСТ на 23 будинки, з них 3 – для ДБСТ. Загалом у містечку зможуть проживати 120 осіб. Проєкт реалізували завдяки співпраці Чернівецької ОВА з Товариством Червоного Хреста України, Італійського Червоного Хреста і Вижицької міської ради. Всі будинки забезпечені необхідними

інженерними мережами та базовими умовами для проживання, зокрема електропостачанням, водопостачанням, водовідведенням та опаленням. Модульне містечко розташоване в зоні з розвинутою соціальною інфраструктурою. У пішохідній доступності знаходяться ліцей, заклад дошкільної освіти та амбулаторія загальної практики сімейної медицини.

Завершено реконструкцію двох будівель для проживання ВПО у селі Вікно Вікнянської територіальної громади загальною місткістю на 219 осіб, а також у селі Іспас Вижицької міської територіальної громади Вижицького району загальною місткістю на 49 осіб.

Діалог з керівництвом держави

Делегація з Чернівецької області у складі начальника ОВА Руслана Осипенка, в.о. голови Чернівецької обласної ради Миколи Гуйтора та голів Новодністровської, Хотинської, Вашківської, Великокучурівської, Селятинської, Красноільської, Рукшинської та Новоселицької взяла участь у засіданні Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентів України.

Алгоритм дій на випадок надзвичайних ситуацій

Вперше на рівні області розроблено та затверджено чіткий алгоритм дій Чернівецької ОВА, підрозділів Сил безпеки і оборони та всіх екстрених служб області у разі виникнення надзвичайної ситуації регіонального масштабу.

Створено гарячу лінію контактного центру Чернівецької ОВА 0 800 33 52 56. Це новий канал комунікації між мешканцями області та обласною владою, який діє за принципами доступності, оперативності та відкритості. тут приймають звернення, опрацьовують їх та надають відповідну консультацію та допомогу.

Запроваджено щотижневий відеодайджест про головні події Чернівецької області. Щодня подається інформаційна довідка про події минулої доби.

ОБГОВОРИЛИ ПОСИЛЕННЯ МІЖВІДОМЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДЛЯ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА ЗАХИСТУ ДІТЕЙ

Під головуванням заступниці начальника Чернівецької ОВА Оксани Симак відбулося засідання Координаційної ради з питань запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також протидії торгівлі людьми. Під час зустрічі учасники обговорили актуальні виклики у сфері захисту прав дітей в умовах воєнної агресії російської федерації проти України.

Особливу увагу приділили захисту дітей, які через війну залишилися без батьківського піклування або були змушені разом із родинами змінити місце проживання та звичне середовище. Учасники засідання наголосили на важливості координації дій усіх відповідальних служб задля забезпечення безпеки дітей, профілактики жорстокого поводження та підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Також під час засідання розглянули статистику звернень щодо домашнього насильства та реагування правоохоронних органів на такі випадки. Зокрема, упродовж перших чотирьох місяців 2026 року до підрозділів поліції Чернівецької області надійшло 552 заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством. Із них 175 повідомлень стосувалися насильства щодо дітей, а 30 були подані безпосередньо дітьми. За результатами перевірок підтверджено факти домашнього насильства стосовно 108 дітей, серед яких 59 хлопчиків та 49 дівчаток.

У зв'язку із загрозою життю та здоров'ю дітей працівники служб у справах дітей у січні-квітні 2026 року вилучили із сімей 35 дітей, дев'ятеро з яких потребували медичної допомоги. Крім того, підрозділи ювенальної превенції Національної поліції області виявили 125 адміністративних правопорушень, передбачених статтею 184 КУпАП, а також встановили 104 дитини, які

перебувають у складних життєвих обставинах. Загалом на обліку служб у справах дітей області перебуває 1355 дітей цієї категорії.

Окремо учасники засідання обговорили функціонування центру «Барнахус» – спеціалізованого простору для захисту прав дітей, які постраждали або стали свідками насильства.

«За результатами роботи Координаційної ради надано низку доручень щодо посилення ефективної міжвідомчої взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства для запобігання домашньому насильству й жорстокому поводженню з дітьми. Кожна дитина в Україні має право на безпечне середовище, повагу до гідності, захист від будь-яких форм насильства, а також на медичну, психологічну та правову допомогу. Наше спільне завдання попереджати випадки насильства, а у разі їх виявлення, діяти чітко та злагоджено, для того, щоб дитина отримала відповідну допомогу», – наголосила Оксана Симак

У разі домашнього насильства або якщо ви стали його свідком, необхідно звертатися за телефоном:

- Поліція – 102;
- Гаряча лінія Національної поліції України – 0-800-500-202;
- Урядова гаряча лінія – 15-45.

Якщо ви стали свідком жорстокого поводження з дітьми або дитина потерпає від домашнього насильства зветрайтесь за телефоном:

- Національна дитяча гаряча лінія — 0-800-500-225;
- Короткий номер з мобільного — 116-111;
- Безкоштовна дитяча гаряча лінія Служби у справах дітей Чернівецької ОВА – 0-800-401-000.

Джерело: Чернівецька ОВА

ПАТРОНАТ НАД ДИТИНОЮ: ТИМЧАСОВА ТУРБОТА ЗАРАДИ БЕЗПЕЧНОГО МАЙБУТНЬОГО

Патронат над дитиною – це тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини у сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною та її родиною складних життєвих обставин.

Як інформує служба у справах дітей Чернівецької обласної військової адміністрації, основна мета патронату – забезпечити дитині безпечне сімейне середовище та необхідну підтримку, не допускаючи її влаштування до інституційного закладу.

Хто може бути патронатним вихователем?

Патронатним вихователем може бути повнолітня дієздатна особа, у тому числі фізична особа-підприємець, яка:

- виявила бажання на професійній основі надавати послугу патронату над дитиною;
- має належні житлово-побутові умови для проживання, навчання та розвитку дитини;
- має досвід виховання дітей;
- готова пройти спеціальне навчання;
- має помічника патронатного вихователя – повнолітнього члена сім'ї або іншу повнолітню особу, яка також проходить навчання та допомагає у догляді за дитиною.

Які документи необхідно подати кандидатам у патронатні вихователі?

Особа, яка бажає стати патронатним вихователем, подає до служби у справах дітей за місцем проживання такі документи:

- спільну заяву про намір надавати послугу патронату над дитиною;
- письмову згоду всіх повнолітніх членів сім'ї та осіб, які проживають разом із кандидатом;
- висновки про стан здоров'я кандидата, помічника та осіб, які проживають разом із ними;
- довідки про відсутність судимості;
- копії паспортів кандидата та помічника;
- документ, що підтверджує право власності або користування житлом;
- витяг з Єдиного державного реєстру

(для ФОП – за наявності підприємницької діяльності);

- інші документи відповідно до чинного законодавства.

Після подання документів кандидати проходять навчання, оцінювання та отримують рекомендацію щодо можливості надання послуги патронату.

Фінансове забезпечення патронатної сім'ї.

Держава забезпечує:

- грошове забезпечення патронатного вихователя у розмірі трьох мінімальних заробітних плат на місяць (станом на 01.05.2026 це становить 25941 грн. на місяць);
- оплату праці помічника патронатного вихователя у розмірі однієї мінімальної заробітної плати (станом на 01.05.2026 це становить 8647 грн. на місяць);
- соціальну допомогу на утримання та виховання кожної дитини, влаштованої у сім'ю патронатного вихователя.

Соціальна допомога на дитину у патронатній сім'ї виплачується на кожну дитину та становить:

- 2,5 прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку (станом на 01.05.2026 це становить: для дітей до 6 років – 7 042,50 грн на місяць, для дітей від 6 до 18 років - 8 780 грн на місяць;
- для дитини з інвалідністю – 3,5 прожиткового мінімуму (відповідно більше залежно від віку дитини).

Патронат над дитиною – це можливість допомогти дитині пережити кризовий період у безпечному сімейному середовищі та отримати необхідну турботу й підтримку.

Наразі в Чернівецькій області функціонують 19 патронатних сімей.

За детальною інформацією звертайтеся до: Служби у справах дітей Чернівецької ОВА м. Чернівці, вул. Поповича Омеляна, 2; тел: (0372) 52-24-08 або до Служби у справах дітей своєї територіальної громади.

У ЧЕРНІВЦЯХ ПРОВЕЛИ КРУГЛИЙ СТІЛ ДО ДНЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

23 червня, з нагоди Дня державної служби, в Чернівцях відбувся круглий стіл на тему «Державна служба в Україні: стійкість і розвиток», організований Чернівецьким регіональним центром підвищення кваліфікації спільно з Кафедрою політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за підтримки Чернівецької обласної військової адміністрації.

Учасники говорили про підвищення ефективності та результативності державної служби, адаптацію системи публічного управління до сучасних викликів, удосконалення кадрової політики та розвиток управлінських компетентностей. Особливу увагу було приділено професіоналізації публічних службовців, впровадженню сучасних підходів до управління людськими ресурсами та використанню цифрових інструментів у діяльності органів влади.

Окрім того, йшлося про низку викликів, які постають перед державною службою в умовах високого навантаження та постійних змін. Серед ключових – кадровий дефіцит і плинність персоналу, недостатня мотивація та обмеженість кар'єрного зростання, перевантаження та багатозадачність. Важливим завданням є також зміцнення інституційної культури та довіри до державної служби.

Учасників круглого столу привітали заступник начальника Чернівецької обласної військової (державної) адміністрації з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації (CDTO) Ігор Грибовський, заступник голови Чернівецької обласної ради Михайло Павлюк та секретар виконавчого комітету Чернівецької міської ради Сергій Добржанський. У своїх виступах вони наголосили на важливій ролі державної служби у забезпеченні стабільності функціонування державних інституцій

в умовах воєнного стану, відзначили професіоналізм і відповідальність публічних службовців та привітали їх із професійним святом. Подяки від Чернівецької обласної ради отримали колектив Чернівецького регіонального центру підвищення кваліфікації та редколегія онлайн-медіа «Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування».

Імпульсні виступи представили директор Чернівецького РЦПК, кандидат наук з державного управління Микола Ярмистий та доцент кафедри політології та державного управління ЧНУ ім. Ю. Федьковича, кандидат політичних наук Сергій Швидюк.

Микола Ярмистий окреслив основні етапи становлення та розвитку системи підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування в області, звернувши увагу на її трансформацію відповідно до сучасних викликів та потреб публічного управління.

Сергій Швидюк наголосив на необхідності посилення ролі державних службовців у формуванні та реалізації державної політики, а також окреслив вимоги, які на сьогодні висуває євроінтеграційний курс України: знання іноземних мов, вміння розробляти і реалізовувати проекти, працювати з міжнародними партнерами тощо.

Модерували круглий стіл заступник директора Чернівецького регіонального центру підвищення кваліфікації, кандидат історичних наук, доцент Сергій Гакман та завідувач кафедри політології та державного управління, директор НДІ європейської інтеграції та регіональних досліджень ЧНУ ім. Ю. Федьковича, доктор політичних наук, професор Анатолій Круглашов.

СЕРГІЙ ШВИДЮК

к.політ.н., доц. кафедри політології
та державного управління
Чернівецького національного
університету ім. Юрія Федьковича

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Державна служба України – це не просто кабінети чи безкінечні папери, це насамперед люди, на яких тримається інституційна спроможність нашої країни. У Чернівцях 23 червня 2026 року відбулася фахова розмова під час круглого столу, де управлінці та науковці зібралися не заради урочистих промов до Дня державної служби, а для чесної розмови про виживання та розвиток системи. Державна служба – це парадоксальне поєднання постійних, часом хаотичних змін і водночас фундаментальної стабільності. І сьогодні настав час поглянути на неї без зайвих емоцій, із холодним управлінським розрахунком.

Коли у 2022 році почалося повномасштабне вторгнення, ворог сподівався, що наша держава впаде не лише на полі бою, а й розсиплеться як інститут. Проте державна машина, яку роками звинувачували у неповороткості, згуртувалася і витримала цей удар. Незважаючи на блекаут, тривоги та обстріли, держава не зупиняла свою роботу ні на день, залишаючись для мільйонів українців надійною точкою опори. Управлінці на місцях змогли швидко адаптуватися до управління безпрецедентними обсягами гуманітарної та міжнародної допомоги, довівши, що ми маємо команди, здатні працювати прозоро та ефективно. Усе це стало можливим завдяки ядру професіоналів,

які продовжують працювати за покликом серця, сприймаючи свою роботу як справжнє служіння країні в час війни, а не просто як запис у трудовій книжці.

Але варто бути відвертими: стійкість, яку ми демонструємо вже п'ятий рік поспіль, не є безкінечною. Емоції та адреналін вичерпуються, і зараз система стикається з викликами, які підточують її зсередини. Найбільш болючим є тотальний кадровий дефіцит. Через відтік спеціалістів за кордон, мобілізацію та перехід фахівців у громадський сектор утворився такий вакуум, що сьогодні один службовець часто тягне на собі роботу за трьох. Люди працюють на межі вигорання в режимі постійного гасіння операційних пожеж.

Ця ситуація погіршується багаторічною стигматизацією професії. У суспільстві культивувався стереотип про чиновника як людину неефективну або корумповану, і цей негатив досі міцно сидить у свідомості багатьох. Яскравим прикладом стала нещодавня хвиля безпідставного хейту щодо державної службовиці, випускниці нашої кафедри політології та державного управління, яку цькували лише через її стать та вік. Додайте сюди фінансову нестабільність: реформа грейдингу, на яку покладали стільки надій, подекуди лише оголила прірву в заробітних платах, а не вирішила проблему.

Ще одна серйозна загроза – це поступова девальвація ролі державного службовця як творця державних політик. Сьогодні процес розробки реформ все частіше делегується офісам супроводження або грантовим командам. Вони можуть генерувати цікаві ідеї, але критична проблема полягає в тому, що ці структури не несуть жодної політичної чи адміністративної відповідальності за впровадження своїх ініціатив. Через це ми отримуємо такі сумнівні рішення, як надання статусу пожиттєвого публічного діяча заднім числом. Державна служба при цьому ризикує перетворитися на звичайний технічний бек-офіс, усунутий від своєї головної місії.

Попереду на нас насувається євроінтеграційне цунамі. Вступ до ЄС вимагає опрацювання десятків тисяч сторінок європейського права, і для цього потрібні фахівці нового формату. Нам чи не в кожному кабінеті критично необхідні люди, які володіють мовами, знають проектний менеджмент і можуть якісно звітувати перед європейськими структурами без права на помилку.

Щоб повернути інституційну спроможність, ми маємо відмовитися від імітації змін. Формальна зміна вивісок кадрових служб на сучасні HR-відділи не принесла реальних результатів. Потрібна нова філософія, де суспільство нарешті усвідомить,

що гідна оплата праці управлінця – це пряма інвестиція у національну безпеку.

Державі необхідно повернути свою суб'єктність: право розробляти політики та нести за них відповідальність має належати тим людям, які складали присягу державного службовця. Центри експертизи повинні знаходитися всередині органів влади.

Крім того, в умовах браку кадрів нас може врятувати лише технологічна оптимізація. Сьогодні ми маємо дивну ситуацію з так званим тіньовим використанням штучного інтелекту, коли службовці змушені працювати через власні безкоштовні акаунти, бо державні інституції не мають офіційних підписок. Легалізація та впровадження сучасних алгоритмів аналізу даних – це чи не єдиний спосіб розвантажити людей від паперової рутини.

Державні службовці вже склали свій найскладніший іспит на виживання, довівши, що Україна здатна встояти. Тепер перед нами стоїть не менш складне завдання – еволюціонувати. І від того, наскільки швидко ми позбудемося стереотипів та подолаємо кадровий голод, напряду залежить успішність нашого майбутнього в європейській родині. Проблеми потрібно проговорювати вголос, щоб вони ставали чітким орієнтиром для їхнього вирішення.

ОЛЕГ ВОЙТОВИЧ ТИМЧАСОВО ВИКОНУВАТИМЕ ОБОВ'ЯЗКИ ГОЛОВИ НАДС

Як інформує Національне агентство України з питань державної служби, Кабінет Міністрів України тимчасово поклав виконання обов'язків Голови НАДС на першого заступника Голови Олега Михайловича Войтовича. Відповідне розпорядження № 520-р ухвалено 30 травня 2026 року. Олег Войтович виконуватиме обов'язки Голови НАДС з 2 червня 2026 року до призначення Голови Агентства в установленому порядку.

НАДС продовжує роботу за визначеними напрямками, формує та забезпечує

реалізацію державної політики у сфері державної служби.

НЕЛЯ МАЛЬКО

виконавча директорка асоціації
органів місцевого самоврядування
«Агенція розвитку громад
Буковини»

ІНВЕСТИУЮЧИ У СПРОМОЖНІСТЬ: ДЕСЯТЬ РОКІВ РОЗВИТКУ ГРОМАД, ПАРТНЕРСТВА І ДОВІРИ

Десять років – це привід озирнутися назад. Але не завжди це час для святкування. Цьогоріч нашій Асоціації виповнилося десять років. Ми не влаштовували урочистостей і не святкували ювілей. Під час війни це здається не зовсім доречним. Коли щодня країна платить надто високу ціну за свою свободу, хочеться більше працювати, ніж говорити про власні досягнення.

Але водночас ми зрозуміли, що маємо розповісти цю історію.

Не для того, щоб підбити підсумки чи прозвітувати про кількість реалізованих проєктів. А для того, щоб поділитися досвідом, згадати людей, які були поруч, подякувати всім, хто протягом цих десяти років вірив у спільні ідеї та допомагав їх реалізовувати.

За цей час ми разом із громадами пройшли дуже різні етапи: реформу децентралізації, створення нових громад, масштабні міжнародні проєкти, пандемію COVID-19, а згодом – і повномасштабне вторгнення, яке повністю змінило не лише країну, а й нашу роботу.

Озираючись назад, розуміємо: найважливішими були не суми грантів, не кількість відремонтованих приміщень і не придбане обладнання. Найціннішим завжди залишалися люди, довіра між партнерами та зміни, які поступово відбувалися в громадах.

Саме про цей шлях – наша розповідь.

І щира подяка усій команді, яка ці роки була поруч. Подяка громадам за гнучкість та готовність до впровадження нових ідей

«Ми вчили громади самостійно шукати ресурси»: про децентралізацію, розвиток громад і нові виклики

Асоціація органів місцевого самоврядування «Агенція розвитку громад Буковини» була створена у 2016 році – фактично одночасно з початком процесу децентралізації. Після місцевих виборів 2015 року в Чернівецькій області з'явилися перші десять об'єднаних територіальних громад. Разом із новими можливостями вони отримали й нові виклики: додаткові повноваження, нові підходи до управління та гострий дефіцит досвідчених фахівців. До того ж системної міжнародної підтримки громад ще майже не існувало.

Саме тоді й виникла ідея створити організацію, яка допомагатиме громадам навчатися, обмінюватися досвідом та спільно знаходити рішення.

Фактично ми почали працювати навесні 2016 року, а офіційно зареєстрували асоціацію в червні.

Першим напрямом діяльності стали навчання для працівників громад – бухгалтерів, фінансистів, спеціалістів економічних відділів, фахівців із діловодства та закупівель.

На початку нам дуже допомогли спеціалісти Чернівецької міської ради. Вони безоплатно проводили навчання, ділилися практичним досвідом і пояснювали, як орга-

нізувати бухгалтерський облік у нових умовах, працювати за програмно-цільовим методом та вибудовувати систему управління в новостворених громадах. Згодом, коли з'явилися нові виклики, пов'язані із закупівлями та системою Prozorro, ми почали залучати експертів уже в цій сфері.

Втім, не менш важливим за навчання був обмін досвідом між громадами. Коли працюєш лише у своїй громаді, здається, що все організовано правильно. Але варто побачити, як працюють сусіди, – і знаходиш рішення, які не потребують великих коштів, але значно ефективніші. Саме тому ми почали регулярно організовувати зустрічі голів громад і профільних спеціалістів на базі різних громад області.

На той час ми практично не мали власних фінансових ресурсів. Велику підтримку на старті надала Програма розвитку ООН та її координаторка в Чернівецькій області Наталія Белюкіна. Завдяки їхній допомозі вдалося організовувати перші навчальні заходи й закласти основу діяльності асоціації.

Згодом в Україні почали активно працювати міжнародні програми підтримки місцевого самоврядування, зокрема «U-LEAD з Європою», які взяли на себе значну частину навчання та підвищення кваліфікації працівників громад. Це дало нам можливість зосередитися на інших напрямках. Одним із них стала підготовка проектних заявок.

Після запровадження державної субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад для отримання коштів необхідно було подавати проекти. Для більшості громад це був абсолютно новий досвід.

Пам'ятаю, як нам говорили: «Ми ніколи цього не робили. Ми не знаємо, як писати такі заявки». Дуже часто просили підготувати документи замість них. Але ми принципово відмовлялися це робити.

Якщо сьогодні ми напишемо заявку замість громади, то хто зробить це завтра?

Наше завдання полягало не в тому,

щоб написати один успішний проект. Ми хотіли навчити громади самостійно знаходити ресурси й працювати з ними. Саме тому ми навчали людей проектному менеджменту, допомагали зрозуміти логіку грантових програм і показували, як обґрунтовувати потребу в фінансуванні, формулювати цілі, очікувані результати та користь для громади.

Для багатьох саме тоді почалося знайомство з проектним підходом. Люди вперше побачили, що навіть державне фінансування потребує чіткого планування, аргументації та відповідальності за результат.

2016–2017 роки були особливим періодом. Реформа децентралізації розвивалася настільки швидко, що законодавство нерідко не встигало за практикою. Багато рішень народжувалися безпосередньо в громадах, а вже потім оформлювалися у вигляді нормативно-правових актів. Це був час постійного діалогу між місцевим самоврядуванням і центральною владою.

Поступово ми дедалі більше зосереджувалися на залученні зовнішніх ресурсів. Було очевидно: бюджетних коштів ніколи не буде достатньо для розвитку громад. Тому потрібно було навчитися працювати з міжнародними програмами, грантами та іншими можливостями, які відкривалися перед місцевим самоврядуванням.

Одним із наймасштабніших проектів того періоду став проект *«Різні громади – спільні рішення для економічного зростання»*, який підтримав Європейський Союз. Його бюджет перевищував 600 тисяч євро, а учасниками стали десять перших громад – засновників нашої асоціації.

У кожній із громад ми відремонтували та облаштували сучасний простір для роботи з бізнесом і молоддю, забезпечили його меблями та необхідною технікою. Для окремих громад ці приміщення стали ще й місцем проведення сесій місцевих рад, адже до цього вони просто не мали належно облаштованих залів.

Однак для нас було важливо не лише

створити простір, а й зробити його живим.

Саме тому в кожній громаді працювали адміністратори, які організовували зустрічі, навчання, молодіжні заходи та громадські ініціативи. Ми прагнули, щоб люди, насамперед молодь, відчули: вони можуть впливати на розвиток своєї громади, брати участь у прийнятті рішень і бути співавторами змін.

Звісно, результати були різними. Усе залежало від активності мешканців, місцевих лідерів, депутатського корпусу та команд, які реалізовували проєкт на місцях. Ми не очікували, що один проєкт миттєво змінить громади. Але він став поштовхом до змін. У багатьох громадах активізувалася молодь, з'явилися нові громадські організації та локальні ініціативи.

Важливим напрямом стала й підтримка кооперативного руху. Ми допомагали як уже діючим кооперативам, так і тим, що лише створювалися. Не всі проєкти були однаково успішними, і це природно. Коли працюєш із людьми, універсальних рішень не існує. Водночас чимало ініціатив продовжують працювати й сьогодні.

Так, кооператив «Добрі Газди» і нині успішно розвивається. У Мамалигівській громаді дрібні фермери об'єдналися, придбали зерносушарку й досі спільно нею користуються. В Усть-Путильській громаді ми допомогли придбати холодильне обладнання для збору та зберігання дикорослої продукції. Згодом напрям діяльності змінився, і сьогодні на його базі виготовляють напівфабрикати. Для нас це хороший приклад того, що проєкт може трансформуватися відповідно до потреб громади, але головне – обладнання працює, створює робочі місця й приносить користь.

Навіть через багато років після завершення проєктів ми намагаємося відстежувати їхні результати. Для нас важливо, щоб придбане обладнання не просто залишалося на балансі, а реально використовувалося і приносило користь громаді.

Паралельно ми розширювали

співпрацю з міжнародними програмами розвитку. Зокрема, хоча програма DOBRE розпочала роботу в Чернівецькій області вже на завершальному етапі своєї діяльності, нам вдалося організувати низку навчальних поїздок до інших регіонів України. Представники громад знайомилися з успішними практиками місцевого самоврядування, переймали досвід і бачили ефективні рішення, які можна адаптувати у себе. Такі поїздки стали важливим інструментом навчання через практику.

Не менш важливою була співпраця з програмою «U-LEAD з Європою». Завдяки їй представники громад брали участь у форумах місцевого самоврядування, навчальних візитах до Румунії та знайомилися з досвідом сусідніх громад. Водночас ці поїздки мали значно ширшу мету, ніж просто навчання. Вони стали початком багатьох партнерств між українськими та румунськими громадами, які згодом переросли у спільні проєкти в межах програм транскордонного співробітництва.

Саме так ми працювали протягом 2017–2020 років: реалізовували проєкти, навчали, організовували обміни досвідом і допомагали громадам відкривати нові можливості для розвитку.

Саме тоді зародилася ще одна традиція, яка збереглася донині. Уже вісім років поспіль двічі на рік ми разом із редакцією журналу «Радник у сфері публічних закупівель» проводимо навчання для фахівців із закупівель. Навіть під час повномасштабної війни нам телефонують і запитують, коли відбудеться наступний семінар. Це найкраще підтверджує, наскільки потрібними залишаються такі заходи. Адже сфера публічних закупівель постійно змінюється, а помилки можуть коштувати громадам дуже дорого.

Пандемія COVID-19 стала ще одним серйозним випробуванням. Майже припинилися особисті зустрічі, були скасовані поїздки та навчальні заходи. Водночас саме тоді ми відкрили для себе нові можливості

дистанційної роботи. Онлайн-формат довів свою ефективність: багато питань можна було вирішувати швидше й без тривалих відряджень. Після завершення карантину ми не відмовилися від цих інструментів – вони й сьогодні залишаються важливою частиною нашої роботи.

А вже за кілька місяців на країну чекало значно серйозніше випробування – лютий 2022 року...

Повномасштабне вторгнення: від розвитку громад до підтримки людей

24 лютого 2022 року наша робота змінилася кардинально. Усе, над чим ми працювали попередні шість років, миттєво відійшло на другий план. Ще вчора ми говорили про розвиток громад, підтримку підприємництва, молодіжні простори, міжнародні проекти та інвестиції. Уже наступного дня стало зрозуміло: головним завданням стало допомогти громадам прийняти людей, які були змушені залишити свої домівки.

Ми фактично переформатували роботу Агенції. Із команди, що реалізовувала проекти розвитку, ми перетворилися на команду кризового реагування. Кожне рішення ухвалювалося з одним запитанням: що сьогодні найбільше потрібно людям і громадам, які їх приймають?

Уже в перший день війни мені зателефонували з Мамалигівської громади. Люди прибували безперервно, а громади фізично не встигали реагувати. Не вистачало постільної білизни, медикаментів, засобів гігієни, дитячого харчування та найнеобхідніших побутових речей. Бюджетні процедури не дозволяли діяти швидко, але чекати було неможливо.

Ми почали використовувати всі напрацьовані за попередні роки контакти. Зверталися до міжнародних партнерів, донорських організацій, колег і друзів. Саме тоді стало очевидно, що найціннішим ресурсом, який ми встигли створити за роки роботи, були не лише успішні проекти, а й довіра. Одними з перших відгукнулися партне-

ри з Європейського Союзу. Ми пояснили ситуацію: Чернівецька область стала одним із головних гуманітарних хабів країни. Через неї проходили тисячі людей. Одні залишалися жити в громадах області, інші прямували далі за кордон, але навантаження на місцеве самоврядування було величезним. Потрібні були медикаменти, дитяче харчування, підгузки, постільна білизна, побутова техніка – усе, без чого неможливо було організувати прийом людей.

Ми підготували грантову заявку буквально за кілька днів і вже 4 березня подали її на розгляд. Нам підтвердили, що фінансування буде, хоча кошти ще не надійшли. Чекати не було можливості. Лише протягом березня-квітня ми закупили матраців майже на мільйон гривень, тоді як фінансування надійшло лише 17 травня.

Саме тоді я особливо гостро зрозуміла, що таке соціальний капітал. Це не абстрактне поняття, а довіра між людьми й організаціями. Саме вона дала змогу діяти швидко, коли кожен день мав значення.

Завдяки підтримці міжнародних партнерів громади почали облаштовувати перші прихистки для внутрішньо переміщених осіб. Сьогодні слово «шелтер» стало звичним, але тоді людей розміщували там, де була така можливість: у школах, дитячих садках, будинках культури. Головним було забезпечити дах над головою, гаряче харчування та базові умови для життя.

Ми закуповували постільну білизну, медикаменти, пральні машини, холодильники, генератори, насоси. Допомогали обладнанням для облаштування систем водопостачання, душевих та санітарних приміщень. Паралельно співпрацювали з ПРООН та іншими міжнародними партнерами, щоб максимально оперативно закривати потреби громад.

Для нас було принципово важливо не ділити громади на членів і не членів асоціації. У той час це не мало жодного значення. Усі прийма-ли людей, усі потребували підтримки, і ми

допомагали там, де вона була найбільш необхідною. Ми оперативно реагували на запити громад і організовували закупівлі відповідно до їхніх потреб.

Коли вдалося забезпечити найнеобхідніше, ми дедалі частіше почали бачити не лише масштаби гуманітарної кризи, а й людські історії, які залишилися зі мною назавжди.

Пам'ятаю чоловіка, який приїхав із Донеччини. Через стан здоров'я він міг спілкуватися лише за допомогою спеціального голосоутворювального пристрою. Під час евакуації він його серйозно пошкодив. Ми знайшли можливість придбати новий. Коли чоловік знову зміг говорити, він не стримував сліз.

Іншою була історія лікарки, яка разом із родиною переїхала з Донеччини до Великокучурівської громади. Вона сама звернулася до нас, але просила допомоги не для себе. Їй були потрібні найпростіші медичні інструменти та обладнання, щоб працювати в місцевому Центрі первинної медико-санітарної допомоги й надавати допомогу жителям громади. Ми забезпечили її всім необхідним, і ще кілька років вона працювала у Великокучурівській громаді, допомагаючи місцевим жителям та внутрішньо переміщеним особам, аж до виходу в декретну відпустку.

Саме такі історії допомогли нам по-іншому подивитися на свою роботу. Ми зрозуміли, що підтримка – це не лише про забезпечення базових потреб. Вона також про те, щоб допомогти людині повернути можливість жити повноцінно, працювати, спілкуватися, бути корисною іншим.

Це був ще один важливий урок війни. Якщо до 2022 року ми допомагали громадам ставати сильнішими, то після початку повномасштабного вторгнення наше завдання полягало в тому, щоб допомогти людям не втратити себе. А коли людина знаходить у собі сили знову працювати, допомагати іншим і будувати майбутнє – це, мабуть,

і є найважливіший результат будь-якої гуманітарної підтримки.

Серед пріоритетів – освітні простори та підготовка молоді до сучасного ринку праці

Коли перша хвиля гуманітарної кризи поступово минула, стало зрозуміло, що перед громадами постають уже інші виклики.

Частина внутрішньо переміщених осіб виїхала за кордон, частина залишилася жити в громадах Чернівецької області. Якщо на початку війни головним було забезпечити людей найнеобхіднішим, то згодом дедалі більше уваги потребувало створення гідних умов для тривалого проживання. Спортзал із десятками ліжок міг стати тимчасовим прихистком, але не міг бути домом. Люди потребували приватності, комфорту й можливості будувати життя заново.

Для нас це стало сигналом, що настав час поступово повертатися до нашої основної місії – розвитку громад.

Саме тоді розпочалася реалізація одного з найбільших проєктів за підтримки Європейського Союзу в межах другої фази ініціативи «Мери за економічне зростання». Його бюджет становив понад один мільйон євро, а головною метою стало створення сучасного освітнього середовища та підготовка молоді до потреб сучасного ринку праці.

У проєкті взяли участь 14 територіальних громад Чернівецької області – членів нашої асоціації, які підтвердили готовність долучитися до його реалізації.

Для нас це принциповий підхід. Ми ніколи не пропонуємо громадам готові рішення. Кожен проєкт починається з діалогу: чи справді ця ідея потрібна, чи готова громада інвестувати власні ресурси, чи бачить вона перспективу після завершення фінансування. Лише тоді ми готуємо грантову заявку.

Саме тому я вважаю цей проєкт одним із найуспішніших за всю історію нашої роботи. Ми не просто виконали всі зобов'язання перед донором – ми створили результат, який продовжує працювати після завершення

проєкту.

У школах громад було облаштовано по дванадцять сучасних столярно-слюсарних і швейних майстерень, дві ІТ-лабораторії та три навчальні кухні. Але для мене це ніколи не було лише про ремонт приміщень чи закупівлю обладнання. Це насамперед інвестиція в майбутнє дітей.

Протягом багатьох років у суспільстві сформувався стереотип, що успішною може бути лише людина з дипломом про вищу освіту. Водночас робітничі професії поступово втрачали престиж, хоча саме вони дедалі більше потрібні економіці.

На мою думку, одна з причин такого ставлення – застаріле освітнє середовище. Діти приходили до майстерень, де стояли верстати й швейні машинки, які давно вже не використовуються на сучасному виробництві. Очікувати, що таке середовище надихне школярів обрати робітничу професію, було складно.

Саме тому ми зробили ставку на сучасне обладнання. Швейні майстерні отримали електричні швейні машини, оверлоки та вишивальні машини, столярні – різні типи верстатів, щоб учні могли побачити весь технологічний процес, а не окремі його етапи.

Результат ми побачили дуже швидко.

Діти почали із задоволенням відвідувати уроки праці, залишатися після занять у гуртках, приходити до майстерень навіть під час перерв. Змінилося саме ставлення до навчання.

І це важливо не лише для тих, хто обере робітничу професію. Навіть якщо дитина стане лікарем, юристом чи програмістом, практичні навички залишаться з нею на все життя.

Найцінніше те, що після завершення проєкту майстерні не стали зачиненими кабінетами. Вони живуть. Учителі із задоволенням працюють на сучасному обладнанні, діти навчаються, а громади продовжують розвивати цей напрям, закуповуючи нову

техніку та розширюючи можливості навчання.

Хорошим прикладом є Глибоцька громада. На базі центру позашкільної освіти була створена громадська організація, яка додатково придбала обладнання для сублімаційного друку. Тепер діти не лише шиють торбинки, а й самостійно створюють для них авторські принти. Такі, здавалося б, невеликі кроки відкривають для школярів зовсім інший рівень творчості та зацікавлення.

Особливо запам'ятався один із моніторингових візитів. До нас підійшов хлопчик, який разом із родиною переїхав із Харківської області. Його батько служить у Збройних силах України. Хлопчик показав мені сорочку й із гордістю сказав: «Це я сам пошив».

Саме заради таких моментів хочеться працювати. Бо тоді розумієш: ми інвестували не в обладнання. Ми інвестували у впевненість дитини у власних силах.

Важливою частиною проєкту стали й профорієнтаційні заходи. Ми проводили Дні професій, навчання для педагогів і школярів, практичні майстер-класи за участю фахівців різних галузей. Якщо йшлося про косметологію, заняття проводив лікар-косметолог; про домедичну допомогу – практикуючий лікар; робототехніку представляли спеціалісти, які працюють у цій сфері.

Це були не лекції, а живе спілкування з людьми, які щодня працюють за своєю професією. Діти могли поставити запитання, побачити роботу зсередини й зробити більш усвідомлений вибір свого майбутнього.

Мені здається, саме так і має працювати сучасна освіта – не лише давати знання, а й допомагати молоді зрозуміти свої здібності, побачити перспективи та знайти власний шлях.

Інвестиції у спроможність громад: коли проєкти працюють на майбутнє

Проєкт, який ми реалізовували в межах другої фази ініціативи «Мери за економічне зростання», був багатокомпонентним. Його

метою було не лише оновлення освітнього середовища. Ми прагнули допомогти громадам стати сучаснішими, ефективнішими й комфортнішими для життя. Саме тому поряд із розвитком освітніх просторів важливими напрямками стали цифровізація, створення громадських просторів та підтримка різних спільнот.

Одним із таких напрямів стало впровадження геоінформаційних систем у громадах. Ми закупили серверне обладнання та програмне забезпечення, оцифрували містобудівну документацію й навчили працівників органів місцевого самоврядування працювати з новою системою.

Спочатку до проекту долучилися вісім громад, але систему було створено таким чином, щоб до неї могла приєднатися будь-яка громада області. Сьогодні до неї вже підключено тринадцять громад, п'ять із яких приєдналися самостійно, профінансувавши підключення та оцифрування своїх даних. Для мене це найкраще підтвердження того, що система виявилася справді потрібною. Чому це було важливо? Бо цифровізація – це не про технології заради технологій. Це про якість управління громадою і якість послуг для її мешканців.

Коли ми починали працювати, у багатьох громадах ще користувалися паперовими картами 1960-х років. За десятиліття вони десятки разів складалися й розкладалися, інформація на згинах стиралася, з'являлися рукописні позначки. Саме за такими картами працівники шукали земельні ділянки, готували довідки й працювали з містобудівною документацією.

Сьогодні цей процес займає лічені хвилини. Фахівцю достатньо відкрити програму, знайти потрібну ділянку, сформулювати документ і роздрукувати його. Це економить час як працівників громади, так і її мешканців.

Не менш важливо, що громади отримали власний цифровий інструмент управління територією. Особливо це стало відчутно під час повномасштабної війни, коли доступ до

публічної кадастрової карти був обмежений. Крім того, система дає можливість оцінювати інвестиційний потенціал території.

Потенційний інвестор може побачити не лише земельну ділянку, а й її інженерну інфраструктуру, транспортну доступність та інші характеристики, необхідні для ухвалення рішення.

Ще одним напрямом проекту стало відновлення комунальних приміщень. На перший погляд це може здатися звичайними ремонтними роботами. Насправді ж ішлося про створення нових можливостей для розвитку громад.

У Сторожинецькій, Новоселицькій, Глибоцькій та Мамалигівській громадах було відремонтовано й облаштовано приміщення, які отримали нове призначення.

Особливо показовою для мене є історія Мамалигівської громади.

У центрі села роками стояла велика будівля, яка не використовувалася. Вона мала міцні стіни, але перебувала в занедбаному стані та потребувала комплексного оновлення – ремонту, реконструкції покрівлі, благоустрою території.

Сьогодні це сучасний громадсько-бізнесовий простір, який живе повноцінним життям. Тут працюють місцеві підприємці, відкрито аптеку, стоматологічний кабінет, працюють логопеди, функціонує дитячий кінотеатр. Щодня сюди приходять люди – хтось отримує послуги, хтось розвиває власну справу, хтось приводить дітей на заняття.

Для громади це не просто відремонтована будівля. Це нові робочі місця, додаткові надходження до бюджету, доступні послуги та ще один центр громадського життя. Саме такі приклади найкраще демонструють, що означає сталий результат проекту.

Окремим напрямом стало облаштування ветеранських просторів у Новоселицькій та Глибоцькій громадах. Сьогодні практично кожна громада має ветеранську спільноту. Це військовослужбовці, які повернулися з фронту, родини загиблих, зниклих безвісти, тих,

хто продовжує служити.

Усім їм потрібне місце, де можна отримати підтримку, поспілкуватися з людьми, які мають схожий досвід, або просто побути разом.

Ми дуже швидко зрозуміли, що ветеранський простір – це не лише приміщення чи меблі. Передусім це атмосфера довіри.

Саме тому в різних громадах були обрані різні моделі роботи. Якщо в Новоселиці більшу частину організаційної роботи координує міська рада, то в Глибоці простором опікуються самі ветерани. Вони мають ключі від приміщення, самостійно визначають час зустрічей, організовують заходи й підтримують один одного за принципом «рівний – рівному».

Мені здається, саме така довіра і робить подібні простори по-справжньому живими. Іноді людям потрібна не консультація і не офіційний захід. Іноді найважливіше – просто побути серед тих, хто розуміє тебе без зайвих слів.

Озираючись на результати цього проекту, я розумію, що всі його компоненти були дуже різними. Освітні майстерні, геоінформаційні системи, громадсько-бізнесові та ветеранські простори – на перший погляд між ними мало спільного. Але насправді всі вони працюють на одну мету – зробити громади сильнішими, сучаснішими й більш спроможними відповідати на виклики сьогодення. І, мабуть, саме це є найкращим показником успішності будь-якого проекту розвитку.

Від підтримки до участі: як спільні ініціативи об'єднували громади

Поступово, коли найгостріша гуманітарна криза залишилася позаду, змінювалися й потреби людей. Якщо на початку повномасштабного вторгнення головним було забезпечити внутрішньо переміщених осіб житлом, продуктами та найнеобхіднішими речами, то згодом дедалі більшого значення набувала їхня інтеграція в життя громад.

Люди, які були змушені залишити свої домівки, хочуть не лише отримувати допомогу. Вони прагнули бути корисними, реалізовувати власні ідеї, брати участь у розвитку громад, у яких знайшли прихисток.

Саме тому одним із наших пріоритетів стала підтримка місцевих ініціатив і створення можливостей для активної участі внутрішньо переміщених осіб у житті громад.

За підтримки ПРООН ми реалізували проект зі створення та підтримки роботи рад ВПО в кількох громадах Чернівецької області. Формально ці ради мають консультативно-дорадчий статус. Але для нас було важливо, щоб вони не існували лише на папері. Ми хотіли, щоб вони стали командами людей, здатних реалізовувати власні ініціативи та бути справжніми партнерами місцевої влади.

Саме тому ми не визначали за них, що саме потрібно придбати чи як організувати роботу. Навпаки, запропонували кожній раді самостійно визначити свої потреби. Це був принциповий підхід: люди краще за будь-кого знають, що допоможе їм працювати ефективніше. І дуже швидко стало зрозуміло, наскільки різними можуть бути ці потреби.

Наприклад, у Мамалигівській громаді рада ВПО вирішила придбати мобільну інтерактивну панель для роботи з молоддю. Згодом я неодноразово бачила повідомлення про заходи, під час яких це обладнання активно використовувалося. Це був приклад того, як невелика інвестиція допомогла реалізовувати десятки освітніх та громадських ініціатив.

У Вижницькій громаді потреба була зовсім іншою. Там рада ВПО співпрацювала з місцевим коледжем прикладного мистецтва, де працювали творчі гуртки. Для обробки фотографій і графічних матеріалів були потрібні потужні ноутбуки. Ми закупили саме ту техніку, яка відповідала їхнім технічним вимогам. Для нас було важливо не нав'язувати універсальних рішень, а підтри-

мувати саме ті ідеї, які народжувалися в самих громадах.

Під час зустрічей із радами ВПО дедалі частіше порушувалися питання, які виходили далеко за межі потреб переселенців. Люди говорили про те, що хвилювало всю громаду.

Так, у Недобоївській та Вижницькій громадах багато уваги приділяли безпеці дорожнього руху. Мешканці розповідали про небезпечні ділянки доріг, високу швидкість автомобілів і випадки, коли діти нехтували правилами дорожнього руху.

У відповідь ми придбали інтерактивні навчальні комплекти для проведення занять із безпеки дорожнього руху. До їх організації долучалися ради ВПО, поліцейські, педагоги, представники місцевої влади. Ми домовилися лише про одну умову: обладнання залишається громаді, але воно має активно використовуватися.

І результат перевершив очікування. Одна з громад замість двох запланованих занять організувала дванадцять. До ініціативи долучилася навіть Сторожинецька громада, яка формально не була учасницею проекту: громадська організація внутрішньо переміщених осіб звернулася до нас із проханням підтримати проведення таких занять, і ми також передали необхідне обладнання. Згодом його використовували під час роботи зі школярами.

Мені здається, саме такі приклади найкраще демонструють, що інтеграція починається тоді, коли люди разом вирішують спільні проблеми.

Ще однією ініціативою став конкурс із символічною назвою «Де був смітник – зробимо квітник». Його ідея була дуже простою. Ми допомагали громадам матеріалами – саджанцями дерев і кущів, квітів. Натомість самі учасники брали на себе всю роботу: прибирали території, висаджували рослини, облаштовували громадські простори.

На перший погляд це був невеликий екологічний конкурс. Насправді ж він став

чудовим прикладом того, як спільна праця об'єднує людей.

До роботи долучалися внутрішньо переміщені особи, місцеві мешканці, працівники сільських і міських рад. Хтось працював із лопатою, хтось висаджував дерева, хтось допомагав технікою вивозити сміття. Саме в такі моменти зникає поділ на «своїх» і «приїжджих». Люди просто роблять спільну справу.

Людину найкраще пізнаєш тоді, коли працюєш поруч із нею. Не під час офіційних зустрічей чи круглих столів, а коли разом копаєш землю, садиш дерева чи облаштовуєш простір. Саме тоді народжується довіра.

Загалом нам вдалося підтримати близько двох десятків таких локальних ініціатив. Частину – у межах проекту, частину – за рахунок власних ресурсів. І сьогодні особливо приємно бачити, що багато з цих місць залишаються доглянутими й надалі.

Звичайно, не всі результати однакові. Десять людей продовжують розвивати започатковані ініціативи, десять ентузіазм із часом згасає. Але це природно. У громадській діяльності неможливо досягти стовідсоткового успіху в кожному випадку.

Важливіше інше – створити умови, за яких люди відчують, що можуть змінювати простір навколо себе. І якщо хоча б частина таких ініціатив продовжує жити після завершення проекту, це означає, що ми рухалися правильним шляхом.

Від проектного офісу до представництва інтересів громад

Сьогодні ми дедалі більше замислюємося над тим, якою має бути роль асоціації в найближчі роки.

Протягом останнього десятиліття ми фактично виконували функцію проектного офісу: залучали міжнародну технічну допомогу, допомагали громадам реалізовувати проекти, навчали, створювали нові можливості для розвитку. Але життя змінюється, і разом із ним змінюються виклики, які постають перед місцевим само-

врядуванням.

Останнім часом дедалі більше переконуюся, що сьогодні громадам потрібні не лише нові проекти. Не менш важливо, щоб їхній голос був почутий під час ухвалення державних рішень.

На мою думку, останніми роками формується доволі небезпечна тенденція. З одного боку, громадам передають дедалі більше повноважень, а з іншого – фінансові ресурси дедалі більше концентруються на центральному рівні. У результаті місцеве самоврядування отримує нові обов'язки, але не завжди має достатньо можливостей для їх виконання.

Особливо гостро це відчувається після початку повномасштабної війни. На громади лягла значна частина нових соціальних функцій: підтримка внутрішньо переміщених осіб, робота з ветеранами, допомога родинам загиблих і зниклих безвісти, розвиток соціальних послуг. Усі ці напрями є надзвичайно важливими, але вони потребують не лише політичних рішень, а й належного фінансового забезпечення.

Не менш важливим залишається і чіткий розподіл повноважень між державою, областю та громадою. Кожен рівень влади має розуміти межі своєї відповідальності. І так само важливо, щоб кожне передане повноваження супроводжувалося необхідними ресурсами для його виконання.

Саме тому ми дедалі більше уваги приділяємо розвитку партнерств між асоціаціями органів місцевого самоврядування.

Ми добре розуміємо, що голос однієї регіональної асоціації не завжди буде достатньо гучним на національному рівні. Натомість спільна позиція кількох регіональних чи всеукраїнських об'єднань має значно більше шансів бути почутою.

В Україні вже існують різні моделі такої співпраці. В одних областях продовжують працювати асоціації, створені ще на початку реформи місцевого самоврядування,

в інших виникають нові міжмуніципальні об'єднання. Попри різні формати, усі вони стикаються зі схожими викликами.

Саме тому ми бачимо значний потенціал у налагодженні горизонтальної співпраці, обміні практичним досвідом та формуванні спільної позиції щодо ключових питань розвитку місцевого самоврядування. Можливо, цей напрям не передбачає великих грантових бюджетів чи масштабних інфраструктурних проектів. Але я переконана, що саме він багато в чому визначатиме спроможність громад у майбутньому. Адже сильне місцеве самоврядування починається не лише з ресурсів, а й зі здатності спільно відстоювати свої інтереси та впливати на рішення, від яких залежить розвиток територій.

Погляд у майбутнє: що визначатиме розвиток громад після війни

Якщо озирнутися на останні кілька років, то можна сказати, що повномасштабна війна стала не лише величезним випробуванням для громад, а й відкрила нові можливості для міжнародної співпраці.

До 2022 року для багатьох громад міжнародні партнерства здавалися чимось далеким. Сьогодні ж вони стали важливою складовою місцевого розвитку. Багато громад Чернівецької області вже мають партнерські відносини з муніципалітетами різних європейських країн, спільно готують проекти, беруть участь у міжнародних конкурсах і залучають фінансування.

Втім, підписана угода про співпрацю – це лише початок. Найважливіше – наповнити її реальним змістом.

Ми вже бачимо громади, які системно працюють із міжнародними партнерами, реалізують спільні проекти та будують довгострокові відносини. Водночас є громади, які лише роблять перші кроки в цьому напрямі. І це абсолютно природний процес.

Особливу роль у цьому відіграє трансграничне співробітництво. Для Чернівецької області воно завжди було важливим, але

сьогодні набуває ще більшого значення. Спільні проекти з румунськими партнерами відкривають нові можливості для розвитку територій, а статус України як держави-кандидата на вступ до Європейського Союзу створює додаткові перспективи.

Разом із тим міжнародна співпраця потребує нових компетенцій.

Досить часто громади очікують, що міжнародні програми фінансуватимуть насамперед ремонт, будівництво чи великі інфраструктурні об'єкти. Але європейський підхід дещо інший. Він починається з людей, управління та розвитку інституційної спроможності.

Саме тому значна частина міжнародних програм підтримує навчання, удосконалення управлінських практик, залучення мешканців до ухвалення рішень, розвиток цифрових інструментів та сучасних підходів до роботи громад.

На перший погляд такі проекти менш помітні. Не завжди можна показати нову будівлю чи відремонтовану дорогу. Але саме вони часто створюють основу для майбутніх великих змін.

Ще одним важливим викликом стає кадровий потенціал громад.

Практично всі міжнародні програми працюють англійською мовою. Для участі в них потрібні люди, які можуть вести перемовини, готувати грантові заявки, працювати із міжнародними партнерами та звітувати за реалізованими проектами.

Водночас саме таких спеціалістів органам місцевого самоврядування сьогодні утримувати найважче. Молоді люди, які володіють мовами та мають сучасні компетенції, часто обирають приватний сектор, де рівень оплати праці є значно вищим.

Очевидно, що громадам доведеться шукати нові рішення – розвивати власні команди, залучати експертів на договірних засадах, активніше співпрацювати між собою. Без цього міжнародна співпраця буде значно складнішою.

Водночас не можна забувати і про внутрішні виклики.

Після завершення війни державний бюджет матиме величезне навантаження. Саме тому громадам уже сьогодні потрібно шукати додаткові джерела розвитку, підтримувати місцеву економіку, залучати інвестиції та працювати над збереженням людського капіталу.

Особливо гостро ці питання стоять перед гірськими громадами.

Вони мають значний природний потенціал, але водночас стикаються зі специфічними проблемами – складною логістикою, обмеженими можливостями для розвитку бізнесу, відтоком населення та недостатньою фінансовою базою.

Окремим викликом залишається використання природних ресурсів. Для багатьох гірських громад лісове господарство тривалий час було одним із ключових джерел доходів. Зміни в системі управління лісами суттєво вплинули на їхню фінансову спроможність, а питання справедливого розподілу ресурсів і сьогодні залишається актуальним.

Не менш важливою є й прикордонна інфраструктура.

Якісні дороги, сучасні пункти пропуску та зручна логістика – це не лише питання транспорту. Це основа для розвитку бізнесу, туризму, інвестицій і створення нових робочих місць. Для прикордонних і гірських територій ці питання мають стратегічне значення.

Важливою буде здатність об'єднуватися, формувати спільну позицію, відстоювати свої інтереси та ефективно використовувати всі можливості міжнародного партнерства. Асоціація і надалі шукатиме своє місце у цих процесах. Ми продовжуватимемо налагоджувати партнерства, залучати грантові ресурси, підтримувати громади та допомагати їм знаходити нові можливості для розвитку. Бо кожне нове партнерство, кожна грантова заявка чи спільна ініціатива

є, насамперед, інвестицією у спроможність громад, а отже – у людей, які в них живуть, працюють і будуватимуть їхнє майбутнє.

Не про гранти. Про розвиток

Останніми роками слово «грантоїди» стало доволі популярним. Час від часу доводиться чути його і на нашу адресу. Усміхаюся і завжди відповідаю однаково: спробуйте самі пройти весь цей шлях – написати грантову заявку, виграти конкурс серед сотень інших проєктів, реалізувати його, відзвітувати за кожную витрачену гривню, пройти перевірки донорів. І лише після цього говоріть про грантову діяльність.

Для мене грант ніколи не був способом заробити гроші. Це можливість. Можливість змінити громаду, реалізувати хорошу ідею, показати людям, що можна працювати по-іншому і що це дає результат. Саме тому ми завжди писали проєкти не заради самих грантів, а заради тих змін, які вони могли принести людям.

Коли мені кажуть: «Ну, це ж ви зробили в межах проєкту – облаштували майстерні чи навчальні класи», я завжди ставлю зустрічне запитання: а що заважає громаді зробити це самостійно? І тут ми виходимо на значно ширше питання – питання пріоритетів.

Часто можна почути дискусії про те, що важливіше: дороги, ремонти чи освіта. Насправді це не про протиставлення. Очевидно, що громаді потрібні і дороги, і школи, і лікарні. Але кожного разу варто чесно відповісти собі на запитання: що саме сьогодні створить найбільшу цінність для людей і працюватиме на розвиток громади в майбутньому?

Саме тут для мене проходить дуже проста межа. Бо є речі, які працюють на розвиток, а є ті, що просто споживають ресурси.

Коли ми реалізовували проєкти зі створення навчальних майстерень, то свідомо вкладали кошти насамперед у сучасне обладнання. Ми закуповували верстати, електроінструменти, швейні машини, оверлоки, але не витрачали ресурси на дорогі

меблі, якщо можна було використати ті, що вже були в школі. Для нас було важливо, щоб кожна гривня працювала на кінцевий результат – на якість навчання дітей.

Мені здається, що саме такого підходу часто бракує й у ширшому масштабі.

Якщо говорити про освіту, то протягом багатьох років реформи нерідко починалися з ремонтів. Школи ставали яскравими, сучасними, красивими. І це добре. Але якщо за оновленим фасадом стоїть кабінет хімії без реактивів, кабінет фізики без обладнання, а вчитель змушений пояснювати досліди лише на словах, то виникає закономірне запитання: що насправді змінилося для якості освіти?

Я переконана, що насамперед потрібно інвестувати в те, що створює нові можливості для дітей: лабораторії, майстерні, сучасне обладнання, практичне навчання. І лише потім – у красиву картинку.

Пригадую випадок в одній із громад, де відремонтували фасад школи, але водночас протікав дах спортивної зали. Коли приїхало керівництво області, всім показували саме фасад. А діти тим часом не могли повноцінно займатися фізичною культурою. Для мене ця історія дуже символічна. Вона показує різницю між тим, що добре виглядає, і тим, що справді працює.

Ми завжди відкрито говорили про бюджети наших проєктів. Розповідали не лише про результати, а й про їхню вартість. Наприклад, повністю обладнати сучасну стлярну чи слюсарну майстерню можна в межах півмільйона гривень. Якщо порівняти це з вартістю одного інфраструктурного проєкту, стає зрозуміло, що навіть відносно невеликі інвестиції можуть кардинально змінити якість освіти для сотень дітей.

Саме такими прикладами ми намагалися показати громадам: важливо не лише знаходити ресурси, а й правильно визначати пріоритети. Адже ефективність вимірюється не сумою витрачених коштів, а тим, які зміни вони створюють.

Після початку повномасштабної війни

ми свідомо не наполягали на сплаті членських внесків. Ми добре розуміли, що громади мають набагато важливіші видатки. Якщо ж внески все-таки надходили, вони не використовувалися на утримання асоціації чи адміністративні потреби. Ми спрямовували їх як власний внесок у грантові проекти, щоб залучити для громад ще більше міжнародних ресурсів. Наприклад, саме так було профінансовано частину конкурсу «Де був смітник – зробимо квітник».

Ми завжди намагалися максимально ефективно використовувати кожен гривню. І цей підхід зберігатиметься і надалі.

Розвиток громади – це не лише питання коштів. Не менш важливими є люди, партнерства та довіра.

Саме тому ми працювали також і з місцевим бізнесом. Сьогодні дедалі більше соціально відповідальних підприємств готові співпрацювати зі школами, організовувати стажування, знайомити молодь із сучасними виробництвами, допомагати учням краще зрозуміти майбутню професію. Адже бізнес також зацікавлений у підготовлених працівниках.

Звичайно, існують виробництва, де через вимоги безпеки неможливо працювати з неповнолітніми. Але багато підприємств відкриті до співпраці й готові приймати молодь на практику або навіть пропонувати перше робоче місце.

У цьому процесі школа та місцева влада мають стати не спостерігачами, а комунікаційним майданчиком, який допомагає поєднати інтереси освіти, бізнесу й громади.

Ми також намагалися працювати саме в такій логіці. Організовували навчальні програми для підприємців, майданчики для спілкування, зустрічі та обмін досвідом.

Особливо запам'яталися дводенні навчальні модулі для підприємців Чернівецької області. Реєстрація була відкритою для всіх охочих. Приїхали учасники з Вижницької, Новоселицької,

Мамалигівської, Глибоцької громад, Чернівців та інших населених пунктів. Кожен мав можливість коротко представити себе і власну справу.

Здавалося б, звичайне навчання. Але саме під час таких зустрічей люди знаходили нових партнерів, клієнтів, відкривали для себе нові ринки збуту, дізнавалися про підприємства, які працюють зовсім поруч, але про існування яких вони навіть не здогадувалися.

До навчання ми залучали і викладачів університетів, і практиків – підприємців, аудиторів, представників банківського сектору. Ми говорили про бухгалтерський облік, податки, банківські продукти, цифровізацію бізнесу. І найціннішим було те, що всі спікери працювали у своїй сфері щодня, тому могли відповідати не лише теоретично, а й допомагати вирішувати конкретні практичні проблеми.

Це також форма підтримки підприємництва. І вона далеко не завжди потребує великих коштів. Іноді достатньо просто створити можливість для зустрічі, знайомства й професійної розмови.

Мені здається, що сучасна громада взагалі повинна працювати як партнерська екосистема. Місцева влада, освіта, бізнес, громадські організації, молодь – усі мають бачити один в одному не конкурентів і не прохачів, а партнерів. Саме тоді виникають нові ідеї, народжуються спільні проекти, з'являються можливості для розвитку.

Коли представники бізнесу кажуть, що до місцевої ради їх запрошують лише тоді, коли потрібна фінансова допомога, – це неправильна модель взаємодії. Бізнес має відчувати, що громада зацікавлена не лише в його ресурсах, а й у його розвитку. Бо успішний бізнес означає нові робочі місця, податки, сильнішу місцеву економіку й більше можливостей для всієї громади.

Саме так ми завжди розуміли свою роль: не просто реалізовувати окремі проекти, а допомагати людям знаходити спільну мову,

об'єднувати зусилля й створювати партнерства, які працюватимуть значно довше, ніж будь-який грант.

Найцінніший результат – зміни в людях

Якщо проект реалізується не заради самого процесу, не заради адміністрування чи заробітної плати, а насамперед заради людей, для яких він створюється, тоді його результати отримують саме цільові групи. У такому випадку грантові кошти працюють на розвиток. Вони створюють довготривалі результати, які залишаються після завершення проекту та продовжують приносити користь громадам. І тут йдеться не лише про

матеріальні зміни – не менш важливими є зміни в мисленні людей.

Коли люди бачать позитивний результат, у них з'являється розуміння, що зміни можливі. З'являється усвідомлення того, що вони також можуть впливати на розвиток своєї громади, брати участь у прийнятті рішень і бути активними учасниками цих змін.

Саме такі зміни – і практичні, і світоглядні – є, на мою думку, найціннішим результатом будь-якого успішного проекту. І ми маємо за честь розуміти, що праця колективу нашої Асоціації змогла зробити свій внесок у цей процес змін у наших громадах.

У НОВОСЕЛИЦЬКІЙ ГРОМАДІ СТАРТУВАВ ПРОЄКТ «СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ»

Як інформує Новоселицька міська рада, проект впроваджується за підтримки Програми «U-LEAD з Європою». Ініціатива спрямована на запровадження в громаді нової соціальної послуги з однойменною назвою – «Соціальна адаптація ветеранів та членів їхніх сімей». Її мета – сприяти успішній інтеграції ветеранів і ветеранок у життя громади, зміцненню їхнього психологічного здоров'я, розвитку соціальної активності та налагодженню взаємопідтримки.

Модель послуги передбачає навчання волонтерській рятувальній справі, проведення спортивних тренувань і змагань, занять з арт-терапії, організацію сімейних ретритів, а також надання психологічної підтримки ветеранам, ветеранкам і членам їхніх родин.

«Ми плануємо, що проект охопить близько 300 ветеранів та ветеранок і членів їхніх сімей, – зазначає Новоселицька міська голова Марія НІКОРИЧ. – Після проходження навчання з рятувальної справи буде сформовано рятувальний загін з числа ветеранів, що дозволить, за потреби, застосовувати набуті навички на практиці. Ми активно залучатимемо учасників проекту до занять футболом – одного з найпопулярніших видів

спорту в громаді, що сприятиме зміцненню соціальних зв'язків і міжпоколінневої взаємодії. Для тих, хто через стан здоров'я не зможе брати участь у спортивних заходах, передбачені заняття з арт-терапії. Сімейні ретрити на природі допоможуть родинам проводити більше часу разом, а психологічна підтримка стане важливим ресурсом для відновлення внутрішніх сил та адаптації до мирного життя».

Автори проекту очікують, що його реалізація сприятиме також і розвитку співпраці громади з громадськими та приватними надавачами соціальних послуг, а відтак – посиленню волонтерського руху та згуртованості Новоселицької громади.

ДМИТРО ЩЕРБАТИЙ
фахівець відділу економічного
розвитку та інвестиційного
менеджменту Недобоївської
сільської ради,
фахівець з комунікацій

КРИЗОВІ КОМУНІКАЦІЇ – ЦЕ НЕ ОКРЕМИЙ СКЛАДНИЙ ПРОЦЕС, А ЧАСТИНА НАШОЇ ЩОДЕННОЇ РОБОТИ

Розкажіть, будь ласка, про свій досвід роботи в органах місцевого самоврядування. Як би Ви описали Вашу щоденну роботу як фахівця з комунікацій?

Функції фахівця з комунікацій я виконую на громадських засадах, паралельно зі своєю основною роботою на посаді головного спеціаліста відділу економічного розвитку та інвестиційного менеджменту. Я добре розумію, що сьогодні прозорість і відкритість роботи органу місцевого самоврядування є ключем до підтримки інвестиційних проєктів, тому взяв на себе відповідальність за створення контенту та адміністрування офіційного сайту та сторінок громади у Facebook, Instagram, Telegram і Viber.

Фактично моя робота охоплює весь процес – від збору інформації та фото до написання текстів і публікації їх на різних інформаційних майданчиках. Ця додаткова діяльність дозволяє мені ефективно трансформувати складні інвестиційні та управлінські процеси у зрозумілі для мешканців та партнерів формати. Окрім того, моя мета – не лише інформувати, а й формувати культуру діалогу між владою та громадою. Важливо, щоб люди не просто читали новини, а розуміли, як ті чи інші рішення впливають на розвиток.

Які напрями комунікаційної роботи зараз є пріоритетними для ОМС?

Головне в комунікації громади зараз

– це простота і відкритість. Потрібно бути зрозумілими: писати без офіційних складних термінів, пояснювати людям мовою, як для друзів, чому ці зміни важливі для них і їхніх сімей. Важливо слухати людей і використовувати соцмережі не тільки для того, щоб «викласти новину», а щоб побачити коментарі й почути, що людей дійсно турбує, вчасно дати відповідь.

Обов'язково показувати реальні результати, адже фото і відео успішних проєктів, навіть малих, діють краще, ніж довгі звіти. Люди мають бачити, що робота ведеться, а не просто існує на папері. Окрім того, орган місцевого самоврядування повинен бути надійним джерелом, і в часи будь-яких криз чи незрозумілих ситуацій люди мають знати, що в офіційному телеграм-каналі чи на сайті вони знайдуть правдиву інформацію, а не чутки.

Як відбувається процес підготовки матеріалів для публікацій? Які принципи використовуєте при відборі інформації для висвітлення в офіційних каналах?

Оскільки комунікаційна робота для мене є додатковою, доводиться працювати максимально практично. Я не складаю складних редакційних планів – більшість матеріалів створюється безпосередньо під час робочого процесу.

Коли виїжджаю на об'єкти чи беру участь у нарадах, одразу фотографую, роблю

короткі нотатки, зберігаю потрібну інформацію. Потім готую текст простою мовою і вже адаптую його під різні платформи. Для офіційного сайту інформація може бути більш розгорнутою, а для Telegram чи Viber достатньо короткого повідомлення з найголовнішим.

За період роботи виробилися і певні принципи відбору інформації. Передусім думаю про те, чи буде вона корисною для мешканців. Якщо новина стосується розвитку громади, інвестиційних проєктів, змін у послугах чи важливих рішень – вона обов'язково має бути висвітлена. Люди повинні бачити, як реалізуються проєкти, як використовуються кошти і які якісні зміни отримує громада. Я не описую процес нарад, а розповідаю про результат. Моє завдання як економіста – показати громаді, що ми розвиваємося, залучаємо кошти і робимо територію комфортнішою.

Безумовним принципом залишається достовірність. Жодних чуток чи припущень – тільки факти, тому оприлюднюється виключно перевірена інформація.

Особливе місце займають повідомлення про загиблих чи зниклих безвісти Героїв. Ці матеріали публікуються лише після офіційного підтвердження та за згодою рідних. Окрім того, такі дописи завжди стоять окремо, вони не змішуються з жодними іншими новинами, а після розміщення витримується пауза, щоб не публікувати нічого розважального. Це насамперед питання людської поваги й етики.

Які форми комунікації з мешканцями сьогодні є найбільш ефективними?

Сьогодні найкраще працюють ті форми, які дають можливість швидко донести інформацію і водночас отримати зворотний зв'язок від людей. З власного досвіду можу сказати, що мешканці найбільше довіряють тому, що можуть побачити на власні очі. Саме тому фотографії та відео реалізованих проєктів часто говорять більше, ніж будь-які

офіційні звіти.

Не менш важливими є соціальні мережі та месенджери. Telegram і Viber – це не просто майданчики для публікації новин, а «пульс» громади: люди ставлять запитання, залишають коментарі, діляться проблемами, і дуже важливо читати коментарі та відповідати на питання. Люди цінують, коли влада чує їх напругу.

Час від часу ми також проводимо опитування, щоб краще зрозуміти потреби мешканців чи зібрати пропозиції. Завдяки цьому люди відчують себе частиною громади, а не просто спостерігачами.

Ще один важливий момент – це коротке пояснення складних речей. Замість довгого рішення ради – один пост: «Що це дасть особисто вам і коли чекати змін».

Як налагоджена взаємодія з іншими структурними підрозділами, комунальними закладами та установами громади?

Ми налагодили процес таким чином, щоб не витратити зайвий час. Працюємо як «єдиний хаб»: освітні, культурні чи інші підрозділи найкраще знають власну діяльність, тому саме вони готують інформацію про свої заходи, додають фотографії й надсилають матеріали до спільного робочого чату, а я вже передаю його на наші головні канали – сайт і соцмережі. Якщо пост готовий і написаний зрозуміло – я просто роблю репост або дублюю його на всі платформи. При цьому кожен структурний підрозділ відповідає за достовірність інформації, яку надає. Моє завдання – зробити так, щоб цю інформацію побачило якомога більше наших мешканців. Ми не «пишемо за всіх», а даємо можливість кожному підрозділу виступити перед широкою аудиторією, допомагаючи лише з технічним оформленням.

Чи взаємодієте з обласною радою, обласною військовою адміністрацією, територіальними органами центральної влади?

Так, така взаємодія є постійною, однак

ми намагаємося дуже уважно ставитися до того, що саме потрапляє в інформаційний простір громади. Щодня отримуємо чимало повідомлень від обласних і районних структур, але далеко не всі вони однаково важливі для наших мешканців. Саме тому більшість офіційної інформації розміщуємо на сайті громади, а соціальні мережі використовуємо передусім для тих повідомлень, які безпосередньо впливають на повсякденне життя людей.

Якщо йдеться про питання безпеки, аварійні ситуації, перебої з комунальними послугами чи інші термінові повідомлення, інформація одразу з'являється на всіх наших інформаційних ресурсах. У таких випадках швидкість є надзвичайно важливою.

Загалом ми намагаємося бути своєрідним інформаційним фільтром. Для мене принципово, щоб офіційні сторінки громади не перетворювалися на «дошку оголошень» для вищих інстанцій. Ми транслюємо насамперед те, що реально впливає на життя людей у нашій громаді.

Які виклики у сфері комунікацій Ви могли б відзначити сьогодні?

Серед основних викликів, з якими стикаюся щодня – це інформаційний шум. Інформації забагато, і людям важко відрізнити головне від другорядного, тому головне завдання – виділити справді важливе.

Ще один виклик – це, звичайно, брак часу. Поеднувати основну роботу в економічному відділі з веденням соцмереж складно. Потрібно все робити швидко, без довгих погоджень, особливо зважаючи на те, що окрема інформація може втратити актуальність буквально за годину.

Наступна складність – це «офіціозна» мова. Іноді доволі важко пояснити складні рішення ради чи умови грантів простою мовою, щоб звичайний мешканець прочитав це повідомлення, а не прогортав його.

Звісно, має місце й емоційне вигоран-

ня. Робота з трагічними новинами про наших Героїв та постійний негатив у коментарях вимагають великої витримки.

Чи маєте досвід роботи, спрямований на протидію дезінформації?

Окремої стратегії «боротьби з фейками» у нас немає, бо ми працюємо в режимі реального часу. Але фактично протидіємо дезінформації через два прості правила: перше – «офіційність – це наш щит», тобто ми поширюємо лише ту інформацію, яка підтверджена офіційними джерелами; друге – робота на випередження: якщо бачимо, що в місцевих чатах чи соціальних мережах починають поширюватися неперевірені повідомлення, намагаємося якнайшвидше дати правдивий пост на офіційних каналах. Люди вже знають, що нашим ресурсам можна довіряти, тому після появи офіційного повідомлення чутки швидко зникають.

Чи доводилося займатися кризовими комунікаціями?

Як головний спеціаліст економічного відділу, я сприймаю кризові комунікації не як окремий складний процес, а як частину нашої щоденної відповідальності за спокій у громаді. Є вже певні напрацьовані алгоритми, які допомагають в роботі.

Насамперед – оперативність. Коли виникає аварійна ситуація, перебої з комунальними послугами, негода чи будь-яка інша надзвичайна подія, усі заплановані публікації одразу відходять на другий план. Моє головне завдання – максимально швидко повідомити людям правдиву інформацію: що сталося, хто працює над вирішенням проблеми і коли чекати результату.

По-друге – чіткість замість паніки: у кризових дописах я уникаю зайвих слів – лише перевірені факти та конкретна інформація. Це допомагає запобігати паніці й не дає простору для чуток.

По-третє – робота «в полі»: я постійно на зв'язку із профільними службами – комунальними підприємствами, рятувальниками

та іншими відповідальними структурами, тому отримую інформацію «з перших рук», перевіряю її та миттєво публікую.

І ще один важливий момент – це зворотний зв'язок. Під час кризи я уважно стежу за коментарями, і якщо люди запитують про щось конкретне – відповідаю максимально швидко, щоб зняти напругу.

Які напрямки комунікаційної роботи плануєте розвивати надалі?

Чесно кажучи, зараз я більше зосереджений на тому, щоб підтримувати нинішній темп і рівень роботи. Моя головна мета – продовжувати якісно виконувати поточні завдання, забезпечуючи мешканців актуальною та правдивою інформацією. Якщо

виникне потреба у нових форматах, я буду вирішувати це за фактом, виходячи з реальних потреб нашої громади.

Що для Вас є найбільш цікавим у роботі? Які завдання не любите виконувати?

Найбільше в цій роботі я люблю творчі завдання, коли є час подумати над подачею матеріалу: як зробити цікаву статтю, гарно оформити фото чи перетворити «суху» новину на те, що реально зачепить людей.

Водночас найменше люблю монотонне копіювання, коли доводиться дублювати одну й ту саму офіційну інформацію на всі платформи без жодного шансу додати туди щось своє чи креативне.

ПРЕДСТАВИЛИ НОВИХ КОНСУЛЬТАНТІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ПРОГРАМИ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я «ТИ ЯК?»

До команди консультантів Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» у Чернівецькій області приєдналися представники Чернівецької, Клішківської, Заставнівської та Недобоївської громад.

Саме ці громади були відібрані з огляду на кілька важливих чинників: наявність активних фахівців у соціальній та освітній сферах, відкритість органів місцевого самоврядування до впровадження практик із психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, а також потребу реагувати на виклики, спричинені війною, внутрішнім переміщенням населення й підвищеним навантаженням на базові соціальні послуги.

У межах двох попередніх хвиль відбору консультантів до програми вже долучилися представники дев'яти громад Чернівецької області: Вижницької, Великокучурівської, Вашківської, Глибоцької, Новоселицької, Новодністровської, Сторожинецької, Сокирянської та Хотинської. Це стало основою для формування регіональної мережі консультантів. Третя хвиля є послідовним продовженням цієї роботи, спрямова-

ним на розширення мережі, забезпечення рівномірного охоплення території області та посилення міжгромадської взаємодії.

Усі новопризначені консультанти представляють соціальну та освітню сфери. Це сприятиме інтеграції послуг із ментального здоров'я у повсякденну роботу з дітьми, родинами та іншими категоріями населення, які потребують підтримки.

Під час заходу учасники підбили підсумки впровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» у Чернівецькій області, обговорили подальші напрями співпраці, а також поділилися практичним досвідом роботи у своїх громадах.

Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» започаткована з ініціативи першої леді України Олени Зеленської. Її головна мета — допомогти українцям знаходити внутрішні ресурси для подолання життєвих викликів і формувати культуру відповідального ставлення до власного ментального здоров'я.

ХОТИНСЬКА ГРОМАДА ОТРИМАЛА НАГОРОДУ «СИМВОЛ НЕЗЛАМНОСТІ ТА ЗГУРТОВАНOSTІ»

Цю особливу відзнаку вручила Прем'єр-міністерка України Юлія Свириденко під час II Міжнародного форуму згуртованості. Про це йдеться на сайті громади. Ключова тема Форуму – як згуртованість стає основою стійкості України та її європейського майбутнього.

До складу буковинської делегації увійшли представники Чернівецької ОВА, Хотинської, Новодністровської, Юрковецької, Мамалигівської та Чернівецької територіальних громад, які активно реалізують національний проєкт «Пліч-о-пліч: згуртовані громади».

«Це для нас – особлива відзнака. Бо це про партнерство, незламність та згуртованість Хотинської громади перед викликами війни. Саме партнерство і чудові люди в громадах-партнерах зробили нас такими, як ми є. Велика подяка всім нашим 22 міжнародним партнерським містам і муніципалітетам, нашим справжнім друзям, які з 2022 року стали поруч з Хотиним, Хотинською громадою і постійно підтримують. Сотні тисяч кілометрів, сотні зустрічей, сотні виступів – усе не даремно і все для громади. Подяка і нашим партнерам – при-

фронтовим громадам-форпостам, з якими ми співпрацюємо у межах програми Пліч-о-пліч: Згуртовані громади»: Василівській та Пологівській територіальним громадам (керівники Сергій Каліман і Юрій Коноваленко). Подяка жителям нашої найкращої громади, за стійкість у час війни і відданість громаді. І звісно, подяка найкращій команді Хотинської міської ради, й зокрема відділу економічного розвитку та міжнародного співробітництва», – висловив вдячність Андрій Дранчук, Хотинський міський голова.

Джерело: <https://khotyn.dosvit.org.ua/news/svur-2026-04-29>

РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ОБГОВОРИЛИ НА ФОРУМІ МІСЦЕВИХ ГРОМАД

У Мамаївській громаді відбувся «Форум громад Буковини: рішення для місцевого самоврядування в умовах війни».

Участь у заході взяли начальник Чернівецької ОВА Руслан Осипенко, народні депутати, представники уряду, керівництво обласної ради, голови територіальних громад області.

Очільник області подякував головам громад, які долучилися до підготовки поїздки на фронт, а також акцентував на важливості участі буковинських громад у національному проєкті «Пліч-о-пліч: згуртовані громади».

Учасники обговорили конкретні приклади співпраці з міжнародними партнерами та інструменти залучення ресурсів для розвитку громад у умовах воєнного стану.

СОКИРЯНСЬКА МІСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ПІДПИСАЛА МЕМОРАНДУМ ПРО ПАРТНЕРСТВО ТА СПІВПРАЦЮ З МУНІЦИПАЛІТЕТОМ МІССАНЕЛЛО (ІТАЛІЯ)

Як повідомляє Сокирянська міська рада, делегація Сокирянської міської територіальної громади у складі міського голови Василя Козака, першого заступника міського голови Івана Гангала та керуючої справами виконавчого комітету Ауріки Мойсеєнко здійснила робочий візит до Італії. Результатом поїздки стало офіційне закріплення партнерських відносин між Сокирянською громадою та муніципалітетом Міссанелло.

У межах візиту міський голова Василь Козак та мер муніципалітету Міссанелло Нікола Конте підписали Меморандум про партнерство, який передбачає розвиток співпраці у культурній, соціальній та економічній сферах задля зміцнення взаємодії, розвитку територій та добробуту громад.

Зазначається, що укладення офіційного партнерства відкриває нові перспективи для Сокирянської громади, зокрема у напрямках залучення міжнародної технічної допомоги, грантових ресурсів та впровадження європейського досвіду місцевого самоврядування.

Церемонія підписання документа відбулася під час релігійних заходів з нагоди Свята Миколая – покровителя міста Міссанелло. Участь у святкових заходах взяли мер міста Барі Віто Лечезе та мер міста Васто Франческо Менна. Під час зустрічей сторони обговорили потенційні напрями подальшої міжмуніципальної співпраці.

Уряд скасував обмеження на виїзд за кордон для окремої категорії жінок-посадовців під час воєнного стану, – інформує Урядовий Портал.

«Відтепер працівниці органів державної влади, місцевого самоврядування, державних підприємств та інших виз-

Окремо Василь Козак презентував представникам італійського муніципалітету творчі роботи учнів КЗ «Школа мистецтв ім. Михайла Мафтуляка», а також передав до художньої школи Міссанелло вишитий Державний Прапор України, створений вихованцями та викладачами мистецького закладу.

Приємним елементом зустрічі стали поетичні виступи, підготовлені юними мешканцями Міссанелло спеціально для української делегації. Василь Козак подякував італійській стороні за гостинність, підтримку України та висловив сподівання на розвиток подальшої конструктивної співпраці.

Очікується, що підписаний меморандум стане основою для реалізації спільних культурних, освітніх та історико-дослідницьких ініціатив, сприятиме зміцненню міжнародних зв'язків та розвитку солідарності між громадами України та Італії.

начених структур зможуть перетинати кордон без додаткових обмежень», – зазначила Прем'єр-міністр України Юлія Свириденко.

Зміни не застосовуються до найвищих посадових осіб держави, ключових керівників органів державної влади та їхніх заступників.

МОЛОДЬ, ІННОВАЦІЇ ТА ЕНЕРГЕТИКА – ОСНОВНІ НАПРЯМИ СПІВПРАЦІ НОВОСЕЛИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ З ДАНСЬКИМИ ПАРТНЕРАМИ

У межах міжнародного співробітництва з муніципалітетом Гюльборгсунн (Данія) Новоселицьку громаду відвідали данські менеджери проекту «Двостороння співпраця з Данією» Фреде Данборг й Анна Топп Густавсен, а також молодший спеціаліст програми ULEAD з Європою / ULEAD with Europe Надія Брідня. Про це йдеться на сайті громади.

Візит відбувся за підтримки Програми «U-LEAD з Європою», яка відіграє ключову роль у зміцненні місцевого самоврядування та посиленні спроможності громад у сфері енергетичного планування й сталого розвитку.

Ключовою частиною робочого дня стала зустріч із робочою групою за напрямом «Молодь та інновації / місцевий розвиток». Учасники обговорили розвиток молодіжної участі у прийнятті рішень на місцевому рівні, створення молодіжних просторів, а також розширення можливостей для самореалізації молоді через освіту, підприємництво та інновації.

Особливу увагу приділили залученню молоді до міжнародних проєктів і розбудові партнерства між освітніми закладами, владою та громадським сектором. За результатами обговорення сторони дійшли висновку про необхідність розробки комплексної концепції молодіжної політики громади, яка стане фундаментом для майбутніх ініціатив. У рамках візиту делегація ознайомилася з

практичними кейсами роботи з молоддю.

В Новоселицькому медичному коледжі гості оглянули молодіжний простір та поспілкувалися з активними студентами.

У селі Рокитне делегати ознайомилися зі спортивною інфраструктурою: локаціями для футболу й вільної боротьби, а також новим спортивно-культурним простором.

Окремим пунктом програми стало відвідування місцевої пожежної команди, де презентували технічне оснащення та систему реагування на надзвичайні ситуації. Приємним подарунком для гостей стала представлена невелика культурна програма з хлібом та народним співом і танцем талановитої молоді села.

Другий день був присвячений енергетичному плануванню. Учасники обговорили проєкт Місцевого енергетичного плану громади. Данські експерти надали практичні рекомендації щодо вдосконалення документа. Для наочної демонстрації результатів делегація відвідала об'єкти критичної інфраструктури: нову модульну котельню в гімназії; котельню в лікарні; термомодернізовану будівлю медичного закладу (заміна даху та утеплення).

Цей візит став важливим кроком у зміцненні міжнародного партнерства, обміні досвідом та впровадженні інноваційних рішень для сталого розвитку Новоселицької громади.

Джерело: [Новоселицька міська рада](#)

ЗИНОВІЙ БРОЙДЕ

радник голови облдержадміністрації
з питань європейської інтеграції та сталого
регіонального розвитку,
директор ДНТЦ «Екоресурс»,
кандидат технічних наук

ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНІХ І МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕДУМОВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БУКОВИНСЬКОЇ СКЛАДОВОЇ УКРАЇНСЬКОГО ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПОСТУПУ

Багатовіковий досвід розвитку Буковини і прилеглих регіонів України та межуючих країн свідчить про необхідність поєднання внутрішнього потенціалу територій з активним використанням їх транзитних можливостей. Цей підхід лежить в основі ключових українських і міжнародних законодавчо-нормативних актів, стратегій та таких макрорегіональних структур як Ініціатива Тримор'я (3SI), Стратегія ЄС для Дунайського регіону (EUSDR), Карпатська конвенція тощо. Для Буковини цей стратегічний потенціал поєднує наступні ключові системні компоненти, частково опрацьовані у попередніх міжнародних проєктах. Їх коло було окреслено з представниками більшості країн-учасниць зазначених макрорегіональних структур у 2006 році (С. 7). Такими стратегічними компонентами є:

- Транспортна – через третю за щільністю в Україні авто-залізничну мережу в центрі TEN-T коридору «Балтійське море – Чорне море – Егейське море» (TEN-T BVA), ухваленого ЄС у 2023 році. Окрім визначального впливу на регіон, ця компонента забезпечить міжнародні вантажопажирські та туристично-рекреаційні перевезення і військову мобільність на східному флангу ЄС і НАТО;
- Енергетична – завдяки найбільшим в Європі

електроенерго- і газоакумулюючим потужностями у транс'європейському «вертикальному» коридорі (С.23);

- Транскордонна – через кордон, довжина якого дорівнює відстані від Києва до Чернівців та на який виходять усі райони і третина громад області;

- Водно-екологічна – в транскордонних басейнах головних притоків Дунаю: Прута з Черемошем і Сирета з Сучавою, а також Дністра;

- Релокаційна – яка у нинішніх кризових умовах ґрунтується на історичних торгово-економічних зв'язках, розвинених трудових ресурсах та інфраструктурі, зокрема колишніх підприємств оборонного комплексу СРСР;

- Міграційна – обумовлена мультиетнічністю і родинно-діловими зв'язками з численною діаспорою, перспективами зайнятості та сприятливими умовами проживання і безпеки;

- Інформаційно-комунікаційна, зокрема, за визначенням Українсько-румунської міжурядової комісії від 11.04.2012, а також значна кількість похідних проєктних ініціатив за цими напрямками та на їх стиках, як наприклад, у науково-освітній сфері.

Виходячи з циркуляційності природно-антропогенних явищ і процесів (С.204), доцільно зосередити це бачення на зазначе-

них ключових компонентах територіального розвитку для їх оцінки і прогнозування подальших перспектив.

Так, окрім очевидної циклічності перевезень «туди-назад», транзитно-транспортна компонента розбудови Буковини, починаючи з часів Київської Русі та наступного становлення Молдови, ґрунтувалась на ландшафтно-басейнових просторових особливостях територій. Тому, поєднуючи торгово-економічні інтереси і потреби мобільності людей, товарів та військових пересувань, цей характерний прояв особливості регіону відтворюється у часі, зокрема щодо залізниць. Будучи універсальним засобом вантажопасажирських перевезень на короткі (місцеві) та далекі (трансконтинентальні) відстані, залізниці проектувались і будувались за австрійської доби з використанням альпійського досвіду та англійських інвестувань, враховуючи уроки Кримської війни. Поєднуючи оптимальну маршрутизацію товарних і пасажирських потоків із забезпеченням можливостей військових прикордонно-рокадних сполучень, їх потенціал повністю реалізувався як у передвоєнному розвої Буковини так й на військових театрах I і II Світових війн. І сьогодні ця історично-матеріальна спадщина знов практично повністю відтворюється, відповідаючи актуальним завданням Інструменту єднання Європи (CEF) щодо оновлення TEN-T коридорів ЄС, а також – воєнним цілям SAFE (Support of Assistance & Security for Europe).

Енергетичний сектор, незважаючи на значно коротшу історію, аналогічно відтворюється у часі. Це чітко простежувалось з перших років незалежності України та, надалі, детальніше розглядались у «Енергетичному плані для Чернівців». Адже вихідну, повністю децентралізовану енергетику Буковини на початку XX ст. замінила гіпертрофовано-централізована радянська система «от Москвы до самых до окраин». А висвітлену у вихідному дослідженні потре-

бу системного поєднання централізовано-децентралізованих підходів через 30 років жорстко примушують реалізовувати «ударними темпами» сьогоденні реалії війни.

Початкова індивідуальна і спорадична транскордонна співпраця за окремими поодинокими проектами послідовно переростала у більш систематизовану діяльність в рамках єврорегіонів. Але, попри заклики при формуванні Європейського інструменту сусідства і партнерства про необхідність нарощування такої системності, реалізація підходів Interreg у поєднанні з децентралізаційною реформою в Україні вдруге розвернули цей процес у бік більшої індивідуалізації проектів, приклади чого надають результати великомасштабного East Avert. Однак, відповідно до положень глави 27 V розділу Угоди про асоціацію України з ЄС та послідовних напрацювань у ЄС щодо Європейських об'єднань територіального співробітництва (EGTC) та їх останніх доповнень, зокрема BRIDGEforEU, покращення системності ТКС знову виходить на перший план.

Циклічний характер водно-екологічних явищ обумовлюють як природні зміни пір року і періодичні повені, так і, зокрема, неодноразові перегляди іригаційно-меліораційних підходів. Тому цей чинник покладено в основу моделювання, прогнозування і планування водно-господарської діяльності та заходів щодо надзвичайних ситуацій.

Циклічність міграційних і релокаційних процесів у регіоні легко простежити по історичних змінах, які відбувались при таких подіях як ординська навала у XIII ст., формування Молдови у XIV–XV ст., ініціювання імміграції за австрійської доби та еміграція до Америки, переселення з і до Буковини у воєнний і повоєнний періоду XX ст. Паралельно відбувались зміни соціально-економічних моделей розвитку – від орієнтованої на західний досвід Дунайської монархії та стимулювання підприємництва за

«Теорією економічного розвитку» Й. Шумпетера зйогобаченням циклічної оновлюваності – до планового господарства і демографічних змін підйому і занепаду радянської доби та наступного млявого розвороту до європейської інтеграції з сьогоднішнім різким прискоренням цих процесів за умов війни і глобальної економічної, кліматичної та безпекової кризи.

Схожі процеси мають місце й в інформаційно-технологічних явищах, зокрема із вибуховим застосуванням штучного інтелекту, але їх циклічність ще важко аналізувати через надзвичайно короткий час спостережень.

Саме ці закономірності мають слугувати орієнтирами у подальшому стратегічному регіональному і макрорегіональному проектуванні, плануванні та стимулюванні конкретних територіально-секторальних змін, починаючи з рівня окремих громад та їх об'єднань, про що, зокрема, йшлося в рамках Форуму економічної стійкості у Чернівцях 19–20 червня 2026 року.

Оскільки висвітлення усіх означених можливостей виходить далеко за межі цієї статті, зупинимось надалі лише на одному з головних напрямків реалізації транспортно-транзитного пріоритету регіону. Він пов'язує обидві основні гілки TEN-T BBA – східну історичну через Україну в обхід Карпат і західну в обхід України з подвійним перетином Карпат (ViaCapratia і Rail2Sea). Будівництво залізниці через Буковину і Трансільванію вздовж колишнього кордону між Австро-Угорщиною і Румунським королівством було завершено вже в ході I Світової війни. Сьогодні вона є найкоротшим сполученням між TEN-T коридорами через Румунію і Україну, а також Молдову та між портами і курортами Адріатики та північного Причорномор'я і далі через схід України.

Основна частина цього ходу між Сучавою і Тимішоарою є електрифікованою і застосовується як для регулярних пасажирсь-

ких перевезень, так і вантажопотоків, зокрема природних копалин. На сьогодні сполучення від Тимішоари до Західних Балкан і Адріатичного узбережжя вже налагоджені з урахуванням розбудови нових колій між країнами цього регіону. Разом з тим, історичні сполучення від Сучави через Чернівці на схід і північ та від Ясс через Унгень до Молдови і Одеси залишаються у незадовільному стані.

Ця проблема має сьогодні й ще один дуже важливий вимір, оскільки мова йде водночас про забезпечення військової мобільності між двома головними зонами потенційного розширення ЄС і НАТО на Балканах і на східних кордонах у Причорномор'ї.

Ще один чинник розвитку цих сполучень був підкреслений в останньому дослідженні IASPERS за спільним дорученням Єврокомісії і ЄІБ (С.125-126). Йдеться про необхідність докорінної реконструкції Будапештського транспортного вузла, включаючи мости через Дунай, якими зараз забезпечується основний вантажопасажирський потік у Адріатичному напрямку. Подібна реконструкція Віденського вузла потребувала тривалого часу і значних капіталовкладень, що не є гарантованими для Угорщини. Зазначений транзит через Трансільванію дозволяє обійти ці складнощі через залізничні мости у Байї, Белграді та Нові Сад.

Відповідаючи на ці виклики, на Залізничних самітах у Кишиневі і Бухаресті в 2012 році було запропоновано використання зазначених сполучень для наскрізних вантажопасажирських і військових перевезень з наступним розвитком і деталізацією для їх мультимодального розвитку. Зокрема, йдеться про системне розв'язання стратегічних і локальних проблем основних автозалізничних сполучень східної гілки TEN-T BBA у нинішньому баченні її розвитку з Середземноморського ракурсу.

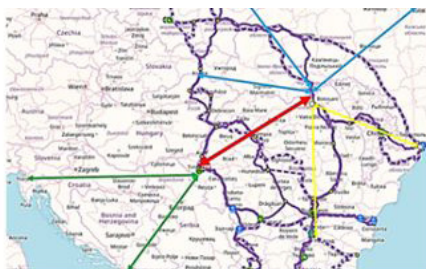
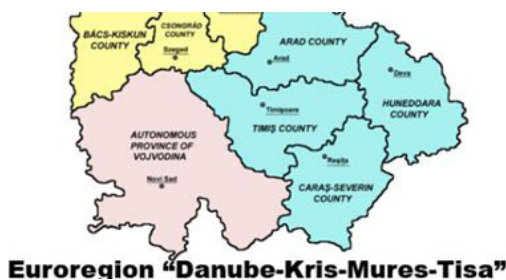
Найбільш доступним і очевидним рішенням за цим напрямом є швидкий запуск

наскрізних пасажирських потягів або окремих груп причіпних вагонів до курсуючих внутрішніх потягів в Україні, Румунії та Молдові з обміном пасажирами на станціях Вадул-Сірет і Унгень (С.40-42)

Але принциповим кроком для забезпечення необхідних перетворень та потрібних для цього інвестувань є (за отриманими від Єврокомісії та координатора TEN-T ВВА порадами) надання означеним сполученням відповідного статусу у TEN-T мережі. Спільні дії для отримання потрібних результатів мають бути, зокрема, зосереджені у спільному

проекті, який бажано надати на останнє скликання СЕФ за програмами до 2027 року.

Виходячи з цього, та спираючись на досвід попередніх спільних дій у Єврорегіоні «Верхній Прут» щодо визначення сумісних пріоритетних ініціатив та звернень до урядів і до Єврокомісії, підготовлено та попередньо обговорено в рамках Конференції Асамблеї європейських регіонів у Тимішоарі на початку червня 2026 року Спільне звернення від імені Єврорегіонів «Верхній Прут» та «Дунай-Кріш-Муреш-Тиса».

У БРЮССЕЛІ ПІДТРИМАЛИ СТВОРЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО ОБ'ЄДНАННЯ «EAST GATE»

Делегація Європейського об'єднання територіального співробітництва (ЄОТЗ) «EAST GATE» завершила серію інституційних зустрічей у Брюсселі. Україну в складі міжнародної місії представили виконувач обов'язків голови Чернівецької обласної ради Микола Гуйтор, голова Єврорегіону «Дністер» Сергій Татусяк. Про це інформує пресслужба Чернівецької обласної ради.

Разом із партнерами з Румунії, Болгарії та Молдови українська сторона залучилася підтримкою ключових інституцій ЄС на шляху до офіційної реєстрації об'єднання.

Перемовини відбулися у критичний момент – на фоні чергового порушення повітряного простору Молдови російським БПЛА. Цей інцидент став додатковим аргументом у дискусіях про спільну безпеку.

Під час зустрічей із Виконавчою віцепрезиденткою Єврокомісії Роксаною Минзату та Послом Молдови при ЄС Данієлою

Морару ключову увагу приділили проектам у сферах безпеки та оборони. Оскільки Україна та Молдова синхронно рухаються до членства в ЄС, формат «EAST GATE» стає майданчиком для практичної інтеграції та захисту східних кордонів Європи.

Робота делегації в Брюсселі завершилася вагомими результатами:

- Визнання на рівні Комітету регіонів: Об'єднання отримало офіційне запрошення на засідання Платформи ЄОТЗ, що відбудеться у червні. Це фактичне включення структури до офіційного переліку стратегічних партнерів ЄС.

- Політична підтримка ЄП: Віцепрезидент Європарламенту Віктор Негреску підтвердив готовність сприяти ініціативі, яка об'єднує понад 300 суб'єктів із чотирьох країн.

- Дипломатичний супровід: Погоджено алгоритм завершення реєстрації об'єднання за сприяння дипломатичних представництв.

ВІДБУВСЯ УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ «ПОГЛИБЛЕННЯ СПІВПРАЦІ ТА ДІАЛОГУ УКРАЇНА–НАТО В УМОВАХ ТЕКТОНІЧНИХ ЗМІН У СВІТОВІЙ АРХІТЕКТУРІ БЕЗПЕКИ»

Відбувся українсько-румунський круглий стіл «Поглиблення співпраці та діалогу Україна–НАТО в умовах тектонічних змін у світовій архітектурі безпеки», організований Чернівецьким РЦПК.

Круглий стіл є традиційним заходом, який об'єднує українських та закордонних науковців, експертів, представників органів влади для обговорення актуальних викликів у сфері міжнародної безпеки та розвитку євроатлантичного партнерства. Цьогоріч він став платформою для фахового українсько-румунського діалогу з метою обміну досвідом та вироблення спільних підходів до посилення безпеки в регіоні в умовах сучасних геополітичних змін.

Ключовими питаннями для розгляду стали тектонічні зміни в сучасній системі міжнародних відносин, роль України у зміцненні євроатлантичної безпеки, а також інформаційне забезпечення євроатлантичної інтеграції України та роль органів публічної влади у формуванні суспільної підтримки євроатлантичного курсу.

Захід модерували Сергій Гакман, заступник директора Чернівецького регіонального центру підвищення кваліфікації, та Штефан Пуріч, проректор Сучавського університету «Штефан чел Маре» (Румунія).

На сьогодні Україна офіційно взяла курс на євроатлантичну інтеграцію, має досить високий рівень партнерства з НАТО і, фактично, вже інтегрована в євроатлантичну систему безпеки інституційно, військово та політично. Однак ключове питання членства України залишається відкритим і політично складним, а інтеграція без формальних гарантій безпеки не дає нам стабільності й робить країну залежною від політичної волі партнерів. Без офіційного членства в НАТО інтеграція України залишається незавершеною, а її статус – невизначеним.

Головне очікування від альянсу – реальні гарантії безпеки, але як серед західних еліт, так і в українському суспільстві, існують сумніви щодо їх ефективності.

Поточні події показують, що жоден союз (включно з НАТО чи ЄС) не гарантує безпеку назавжди. Основа безпеки – це власна сила держави, тому першочергово потрібно зміцнювати внутрішні спроможності: військові, політичні, економічні та інституційні. Безпека має будуватися як багаторівнева система: через НАТО, ЄС, двосторонні та регіональні угоди.

Регіональна співпраця (зокрема з сусідніми країнами) є критично важливою і може бути ефективнішою за віддалені гарантії. Україні слід розраховувати насамперед на себе й партнерства, а не на автоматичну допомогу великих держав чи «зовнішні парасольки».

Ключовим елементом національної безпеки є інформаційна безпека. Країнам необхідно розробляти спільну стратегію протидії гібридним загрозам. Ефективна протидія можлива лише за умов тісної міжнародної співпраці та узгодженої політики безпеки.

Учасники з Румунії наголосили, що Румунія була і залишається надійним партнером України, послідовно підтримує її суверенітет, територіальну цілісність і євроатлантичний курс, а також готова й надалі зміцнювати співпрацю у сфері безпеки та регіональної стабільності.

СЕРГІЙ ФЕДУНЯК

доктор політичних наук, професор
кафедри міжнародних відносин та
суспільних комунікацій Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича

ФАКТИЧНЕ ЧЛЕНСТВО БЕЗ ФОРМАЛЬНОГО УТВЕРДЖЕННЯ: ЗДОБУТКИ І ПАСТКИ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Україна своєю стратегічною метою проголосила входження до євроатлантичної системи безпеки через вступ до НАТО, що було відображено в змінах до Конституції України в лютому 2019 року. Проте зараз ми бачимо, що в осяжній перспективі наша держава, на жаль, не має реальних можливостей стати повноправним членом Північноатлантичного Альянсу. І не лише тому, що цього не хочуть країни НАТО, а й зважаючи на зростання в українському суспільстві сумнівів щодо спроможності альянсів захистити своїх членів. Це видно із поточної політики європейських держав та адміністрації Дональда Трампа, а також із того сум'яття, яке існує серед європейських еліт і суспільств.

Зважаючи на це, пересічний український громадянин ставить питання прямо і безкомпромісно: якщо Альянс неспроможний надати гарантії безпеки, то навіщо він потрібен? Насправді Україні потрібне НАТО, але при цьому і Альянсу дуже потрібна Україна. Більше того, без України євроатлантична система безпеки не має майбутнього.

У цьому зв'язку виникає два питання. Перше: чи може для України євроатлантична інтеграція зводитися лише до членства в НАТО? Друге питання: чи не є той шлях, яким Україна рухається сьогодні, практичним приєднанням до євроатлантичної систе-

ми безпеки? На перший погляд, відповідь, здається, очевидною. Євроатлантична інтеграція традиційно ототожнюється з членством в НАТО, а саме членство розглядається як фінальна точка: по-перше, як досягнення стандартів, по-друге, як політичні визнання, і по-третє, і це найголовніше, як отримання гарантії безпеки через механізм проактивної оборони згідно зі статтею 5 Вашингтонського договору.

Країни Центрально-Східної Європи, які приєдналися до Альянсу наприкінці ХХ – початку ХХІ століття, проходили відносно лінійний шлях. Спочатку були реформи, потім адаптація, і, нарешті, повноправне членство. При цьому вони не перебували у стані масштабної війни з ядерною державою, не виконували функції геополітичного фронтиру і не були настільки глибоко долученими до системи безпеки Заходу ще до формального членства у Північноатлантичному Альянсі.

Україна – якраз принципово інший випадок. Починаючи з 2014-го, а особливо після 2022-го року, спостерігається безпрецедентний процес: країна, яка не є членом НАТО, фактично інтегрується в його військово-політичну та технологічну екосистему. По-перше, це інституційна інтеграція. Україна системно впроваджує стандарти НАТО, реформує сектор безпеки, адаптує управління і планування до західних моде-

лей. Це видно і з нормативно-правових актів, які були прийняті в Україні, і це видно з конкретних фактів. По-друге, відбувається військова інтеграція. Українські Збройні Сили функціонують в режимі постійної координації з партнерами. Вони використовують західні системи, озброєння, беруть участь у спільному плануванні операцій. І, по-третє, політична інтеграція. Україна вже фактично є невід'ємною складовою частиною ключових форматів безпекової взаємодії, а її стратегічні рішення синхронізуються із західними союзниками.

У підсумку виникає парадоксальна ситуація: Україна глибше інтегрована у євроатлантичну систему безпеки, ніж деякі інші формальні члени Альянсу, але при цьому не має формалізованих гарантій безпеки. І це підводить до питання, чи є членство необхідною умовою інтеграції, якщо сама інтеграція вже практично відбулася? Тобто ми нібито вже значною мірою інтегровані, але в нас потрібне формальне членство в НАТО.

Подивимося на цю ситуацію наступним чином. Можливо, євроатлантична інтеграція – це не лише про статус, а насамперед про функцію, не лише про формальні зобов'язання, але й про реальну участь в системі колективної безпеки. У цьому сенсі Україна вже є елементом цієї системи. Більше того, вона виконує критично важливу функцію – стримування росії, практично забезпечуючи безпеку східного флангу Європи і НАТО. Чи означає це, що членство більше не потрібно? Очевидно, що ні. Функціональна інтеграція не замінює інституційну. Вона не забезпечує головного – юридичного підкріплення гарантій безпеки, а також не створює ситуацію стратегічної визначеності, яку дає членство.

Що таке стратегічна визначеність? Це відповідь на питання, чи це наша територія і чи потрібно її захищати. Її відсутність залишає Україну в стані залежності від політичної волі партнерів. Ми зараз бачимо, що кожні вибори в центральній-східноєвропейській країні-члені НАТО – це як політичний землетрус, в тому числі і для відносин України з Альянсом. Ми

не знаємо, хто приїде до влади, яка буде в них позиція і наскільки вони віддані будуть партнерству між НАТО і Україною.

Загалом можна стверджувати, що в особі України виникає новий, раніше практично не існуючий феномен – держава, яка є максимально інтегрована в систему НАТО, але позбавлена формального захисту цієї системи. Це не класична сіра зона. Можна було б запропонувати такий термін як «гіперінтегрована без гарантії держава». З одного боку, нинішній шлях України можна розглядати як альтернативну модель інтеграції, яка відзначається більшою гнучкістю, швидкістю і, при цьому, позбавлену політичних блокувань. Україна не чекає на формальне рішення – вона вже є частиною системи, будучи в НАТО.

З іншого боку, ця модель має фундаментальні обмеження. Вона не вирішує питання довгострокової безпеки. Вона не ліквідовує стратегічну невизначеність. Тобто, не зрозуміло, чи ми є частиною цього безпекового простору, чи ні. І вона не гарантує, що рівень підтримки збережеться в майбутньому, про що свідчать вибори, які впливають на ставлення Європи до України.

Ключова теза, яку я б хотів запропонувати для обговорення, полягає в наступному. Україна вже інтегрована в євроатлантичну систему безпеки функціонально, але не інтегрована інституційно. І саме ця асиметрія є одним із головних проявів сучасної європейської безпекової архітектури. І звідси випливає відповідь на початкове запитання: євроатлантична інтеграція України не зводиться лише до членства в НАТО – вона вже відбувається. Практично щоденно, на полі бою, в політичних кабінетах і так далі. Але водночас без формального членства ця інтеграція залишиться незавершеною, «підвішеною» і, найголовніше, в якійсь мірі навіть зворотною. І, можливо, головне питання сьогодні полягає не лише в тому, чи готова Україна до НАТО, але в тому, чи готова сама євроатлантична система безпеки визнати нову реальність, в якій Україна вже невід'ємною частиною.

У ЧЕРНІВЦЯХ ОБГОВОРИЛИ ПРОДОВЖЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ РЕФОРМ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

11 травня Чернівцях відбулася експертна дискусія за міжнародної участі «Загальнодержавний та регіональний контекст європейської інтеграції України: продовження реформ в умовах воєнного часу», приурочена Дню Європи.

Захід організували Чернівецький регіональний центр підвищення кваліфікації спільно з Науково-дослідним інститутом європейської інтеграції та регіональних досліджень ЧНУ ім. Юрія Федьковича за підтримки Сучавського регіонального бюро з транскордонного співробітництва, Чернівецької обласної військової адміністрації, Чернівецької обласної ради, Чернівецької міської ради.

У дискусії взяли участь представники органів державної влади та місцевого самоврядування, українські та міжнародні експерти, науковці, дипломати, представники громадянського суспільства та міжнародних партнерських інституцій з України та Румунії.

Учасники обговорювали актуальні виклики та перспективи європейської інтеграції України в умовах повномасштабної війни, роль державних інституцій та органів місцевого самоврядування у впровадженні євроінтеграційних реформ, а також значення міжнародного партнерства для розвитку регіонів.

Гостей заходу привітали заступниця начальника Чернівецької ОВА Оксана Сакрієр,

заступник голови Чернівецької обласної ради Михайло Павлюк, секретар виконкому Чернівецької міської ради Сергій Добржанський та Консул Генерального консульства Румунії в м.Чернівці Крістіан Дачіка. Під час вітальних виступів було зазначено, що навіть в умовах повномасштабної війни Україна продовжує системні реформи та демонструє високий рівень готовності до інтеграції в європейський політичний, правовий та економічний простір.

Захід модерували Микола Ярмистий, директор Чернівецького регіонального центру підвищення кваліфікації, та Анатолій Круглашов, завідувач кафедри політології та державного управління, директор НДІ європейської інтеграції та регіональних досліджень Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.

З імпульсними доповідями виступили Анатолій Круглашов та Сергій Бостан, директор Департаменту соціально-економічного розвитку та стратегічного планування Чернівецької міської ради.

Європейський вибір України – це не рішення останніх років, а стратегічний курс, який формувався десятиліттями, – наголосив професор Анатолій Круглашов та нагадав про основні етапи євроінтеграційного руху. Ще після здобуття незалежності Україна задекларувала прагнення бути частиною європейського політичного, економічного та ціннісного простору. Важливими кроками стали підписання Угоди про партнерство і співробітництво з ЄС у 1994 році, участь у програмі «Східне партнерство», а згодом – підписання Угоди про асоціацію. Переломним моментом євроінтеграційного шляху стала Революція Гідності, коли українці фактично підтвердили готовність відстоювати європейські цінності, а повномасштабна війна росії проти України ще раз показала, що ми є частиною європейського цивілізаційного

простору та захищаємо не лише себе, а й безпеку та демократичні цінності всієї Європи. Історичним рішенням стало надання Україні статусу кандидата в члени ЄС у 2022 році.

Європейська інтеграція України сьогодні відбувається не лише на рівні державної політики, а й через активну міжнародну співпрацю громад та міст, – зазначив Сергій Бостан. За його словами, саме міжмуніципальні партнерства стають одним із найбільш ефективних інструментів практичного зближення України з ЄС. Традиційні формати, зокрема окремі механізми єврорегіонального співробітництва, вже не завжди відповідають актуальним потребам, тому громади дедалі активніше переходять до більш гнучких та практикоорієнтованих форматів.

Особливе значення міжмуніципальна співпраця має для реалізації спільних міжнародних проектів та залучення європейських інвестицій у розвиток громад, інфраструктури та регіональної економіки. Українські громади сьогодні не лише переймають європейський досвід, а й стають повноцінними учасниками формування нової архітектури співпраці у Європі, особливо в умовах війни та трансформації безпекової політики ЄС. Окрім того, міжмуніципальні зв'язки є важливою складовою сучасної міжнародної політики, адже вони працюють не лише на користь окремих міст чи регіонів, а й зміцнюють міждержавні відносини загалом.

Директор Сучавського регіонального

бюро транскордонного співробітництва Чезар Грозаву відзначив високий рівень відповідальності українських партнерів у реалізації проектів. За його словами, вони демонструють професійний підхід і успішно завершують проектні заходи, незважаючи на складні умови. Чезар Грозаву також повідомив, що вже цього року розпочнеться робота над новою транскордонною програмою співробітництва. У межах її підготовки буде створено спільні робочі групи за участі партнерів з України та Румунії, які працюватимуть над визначенням пріоритетів програми та конкурсних умов. «Потреби на сьогодні є дуже великими, і нам вдалося додатково залучити фінансові ресурси з інших транскордонних програм, реалізацію яких було призупинено. Загальний бюджет програми наразі становить 66 мільйонів євро», – наголосив Чезар Грозаву.

Окрему увагу під час дискусії приділили значенню освітніх та наукових інституцій у формуванні євроінтеграційної експертизи, участі громадського сектору у процесах демократичної трансформації, а також необхідності посилення міжнародної комунікації та партнерств регіонального рівня. Важливою також є робота з молоддю у контексті європейської інтеграції України. Саме молоде покоління сьогодні є носієм європейських цінностей та майбутнім рушієм суспільних трансформацій, тому важливо залучати молодь до міжнародних обмінів, освітніх програм, волонтерських та транскордонних ініціатив.

АНАТОЛІЙ КРУГЛАШОВ

завідувач кафедри політології та державного управління, директор НДІ європейської інтеграції та регіональних досліджень Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор політичних наук, професор

ЄВРОПА - ЄДНІСТЬ У СПІЛЬНІЙ ВОЛІ ДО МИРУ, БЕЗПЕКИ ТА ПРОЦВІТАННЯ

Звертаючись до питання про євроінтеграційний шлях України, потрібно, насамперед, зробити історичну ремарку і нагадати, що першим українським мислителем, який поставив перед собою мету європеїзації нашого суспільства і послідовно обстоював її не лише у своїх знаменитих творах, а й в особистому листуванні з Іваном Франком, був Михайло Драгоманов. Саме він говорив, що наше завдання – виховати нове покоління українців-європейців.

Пізніше цю мету, попри складні й неоднозначні стосунки зі своїм учителем, неодноразово повторював і Іван Франко, інтелектуальний внесок якого в українську історію, культуру і науку є незрівнянно великим і, можливо, досі повною мірою не оціненим нами.

Коли Драгоманов і Франко працювали над цією ідеєю, українців за своїм самоусвідомленням і вибором було небагато, а українців-європейців – ще менше. Сьогодні ж ми бачимо мільйони українців-європейців, які захищають, будують і розвивають свою державу.

Варто нагадати лише окремі факти. Коли вже незалежна Україна на початку 1990-х років тільки починала шлях до осмислення власної європейської майбутності, прихильників євроінтеграції було не так багато – 40–46%. Натомість було багато скептиків,

які казали: навіщо нам це потрібно, навіщо Європа, коли поруч «велика росія»? Кривавою ціною, ціною громадянського подвигу під час Помаранчевої Революції, жертівністю під час Революції Гідності наше суспільство нарешті звільнилося від цієї сумнозвісної «малоросійської» роздвоєності, геополітичної невизначеності й цивілізаційних сумнівів. Воно обрало своєю стратегічною метою європейську та євроатлантичну інтеграцію.

Тут, очевидно, варто згадати першу національну стратегію інтеграції України до ЄС 1998 року і програму інтеграції України до ЄС 2000 року. Це були дуже важливі документи, і при всій критиці на адресу Леоніда Даниловича Кучми, йому варто за це подякувати. Саме в цих програмних документах уперше була зафіксована чітка і зрозуміла формула: стратегічною метою української держави є європейська інтеграція, тобто вступ до Європейського Союзу.

Потім були коливання щодо стратегічного курсу із різними версіями закону «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», епоха правління В. Януковича з облудними обіцянками, що ми йдемо в Європу, які завершилися зривом підписання Угоди про асоціацію під кремлівську диктовку. І саме тоді народ, а передусім студентство, стали на захист європейського вибору України під час Євромайдану 2013 року і трагічного часу

Революції Гідності 2014 року.

У всіх цих визначальних подіях ключовим рушієм нашої євроінтеграції виступали саме громадянське суспільство і та частина української політичної та управлінської еліти, яка розуміла: майбутнього для України в «тісному союзі», а точніше – у поглинанні росією, немає.

Так, наші стратегічні документи і програми з євроінтеграції не завжди виконувалися своєчасно. Були прикрі і навіть штучні затримки з нашого боку. І не лише з нашого. Велися дуже складні перемовини щодо асоціації Україна – ЄС. Пам'ятаєте, коли нам то Берлін, то Париж пропонували сурогатні рішення замість асоціації у вигляді то «Угоди про партнерство та співробітництво +», або «Стратегічного партнерства»? Але асоціацію ми вибороли. І, виборовши її, почали втілювати в життя. Хоча й з різними успіхами та труднощами, з нашим знаменитим зволіканням в окремі роки, на жаль.

А далі сталося те, що, сподіваюсь, остаточно змінило історію нашої держави та її європейського поступу: повномасштабне вторгнення росії 24 лютого 2022 року. Саме тоді українська влада 28 лютого ухвалила абсолютно правильне, доленосне рішення – подати заявку на вступ до Європейського Союзу. У рекордні терміни, за три місяці, цю заявку ЄС було розглянуто та прийнято. Жодна інша країна-претендент не проходила такого шляху в умовах повномасштабної війни.

Далі була ціла епопея з виконанням попередніх вимог Європейської Комісії щодо відкриття перемовин. Ми їх виконали. Потім – дебати щодо самого офіційного відкриття перемовин Україна–ЄС. Перемовини політично відкрили, хоча були й ті, хто намагався це блокувати, зокрема Угорщина в особі Віктора Орбана, який пізніше заявив, що він – «мишка, яка допомагає російському левові». Угорщина вже урочисто провела Орбана в політичне минуле і зустріла свого нового прем'єр-міністра та його уряд. Але очевидно, що відновлення нашого партнерства з

Угорщиною буде складним і відповідальним процесом. Проте ми повинні зробити все, що від нас залежить, разом із нашими партнерами. І тут одним із ключових партнерів для нас є Румунія, яка теж має складні, історично зумовлені відносини з Угорщиною і так само зацікавлена в тому, щоб Угорщина залишалася справді європейською, демократичною та відповідальною державою.

Сьогодні ми можемо підсумувати: ці роки пошуків, помилок і здобутків не минули марно. Україна, за підтримки Європейської Комісії, пройшла значний шлях технічних перемовин і поступового виконання умов вступу. Зараз ми очікуємо разом із Молдовою початку повноцінних переговорів про вступ до ЄС у вигляді відкриття так званих кластерів перемовин.

На День Європи 9 травня 2026 року я мав честь бути запрошеним до Кишинева на міжнародну конференцію, де були присутні президентка Молдови Майя Санду, віцепрем'єрка з європейської інтеграції та інші високопосадовці, наш посол в Республіці Молдова Паун Роговей. Я сказав у своїй науковій доповіді (виступити міг лише онлайн) про дуже важливу річ: нам не можна дозволити розділити Україну й Молдову за принципом «спочатку приймемо Молдову, а потім, можливо, подивимося на Україну». Це небезпечна й підступна маніпуляція. Ми повинні рухатися разом, тому що безпека цього регіону і Європи загалом залежить від того, наскільки рішуче ми подолаємо російські впливи – як військові, так і гібридні, які підривають європейські, а зокрема демократичні, цінності в наших суспільствах.

Окрім відкритого російського ворога, ми маємо й інші виклики – передусім триваючу пандемію популізму і так званий «суверенізаційний» дискурс, коли частина політичних еліт у Європі починає говорити про необхідність «повернути свій суверенітет», нібито відібраний Європейським Союзом.

Давайте згадаємо дуже просту, але над-

звичайно важливу річ. Не випадково 8 травня ми відзначаємо День пам'яті та перемоги над нацизмом, а 9 травня – День Європи. Це не просто збіг чи сусідство в календарі важливих дат. Після руїн двох світових воєн Європа усвідомила: третя світова війна може стати останньою. І єдиним шляхом уникнути цього є проєкт європейської єдності – демократичної, правової, цивілізаційної.

Саме тому ми зацікавлені в тому, щоб українці – народ, який сьогодні є щитом і охоронцем Європи – були частиною єдиної демократичної європейської родини.

Я переконаний: ми йдемо правильною дорогою, попри всі коливання і труднощі. І хоча сьогодні часто говорять і наші політики, що європейська інтеграція переходить у площину «технічної роботи», я з цим лише частково погоджуюся. Для чиновника чи управлінця це, безумовно, – технічний процес. Але насправді європейська інтеграція – про набагато більше. Так, вона унормована копенгагенськими критеріями, окреслена кластерами перемовин, процедурами, обов'язковими для якісного виконання. Але її справжній зміст – це європеїзація. Європеїзація політичної, соціальної, культурної, освітньої сфери.

Ми повинні не лише адаптувати європейське законодавство, а й імплементувати його. А імплементація – це не лише адаптація. Це законодавство має у нас фактично працювати: в повному обсязі, ефективно і підтверджено. І тут роль громадянського суспільства, органів влади, місцевого самоврядування є величезною.

Нещодавно ми провели в нашій Чернівецькій області вже 14-й конкурс учнівських наукових робіт «Український вибір: процеси європейської інтеграції». І знаєте, що найбільше вразило журі і мене, як його голову? Не те, наскільки яскраво і аргументовано виступали діти, старшокласники, а те, що вони всі без винятку були абсолютно переконані: європейська інтеграція – це не просто вибір держави, а й їхнє особисте майбутнє. Особливо мені сподобалася

презентація учениці з Недобоївської громади, яка представляла роботу про транскордонну співпрацю і говорила про це не абстрактно та відсторонено, а знаючи про всі її аспекти і залученість мешканців громади до цього процесу. Тому надзвичайно тішить, що виростає покоління школярів, які вже сьогодні усвідомлюють себе українцями-європейцями, які вже сьогодні щось конкретно роблять і хочуть робити ще більше, здобуваючи освіту та необхідні знання.

Саме тому на регіональному і місцевому рівнях ми повинні зробити все для демократичної консолідації українського суспільства. Європейська інтеграція – це справа не лише влади чи політиків. Перед усіма нами – величезний фронт роботи: для освітян, науковців, експертів, медіа, громадських організацій. Добре пам'ятаю, як ми свого часу створювали мобільні інформаційні групи, їздили районами області й переконували людей, що європейська та євроатлантична інтеграція – це наш вибір і наша майбутність. Тоді це часто сприймалося як дивакувате хобі. Ми робили це нерідко всупереч, а не завдяки.

А нині я хочу, щоб сьогодні ми йшли в Європу всупереч лише одній державі – росії. Усе інше – це наші конкретні завдання. На рівні шкіл, університетів, культурних закладів, громадських організацій, муніципалітетів, органів влади ми повинні відбудовувати мережу європейських партнерств. Тому що рішення про входження України до Європейського Союзу – це консенсусне рішення. Воно потребує односторонності країн-членів ЄС. А отже, ми повинні вибудувати міцні та дієві вертикальні зв'язки – від місцевого рівня до загальноєвропейського – і переконати наших партнерів у тому, що не лише Україна хоче бути в Європі, а й сама Європа не може бути по-справжньому безпечною, сильною та успішною без України. Це величезна робота. Але це й величезний потенціал нашої спільної взаємодії. Я впевнений, що нам вистачить на це сил, здоров'я, насаги і єдності.

ВІТАЛІЙ БАЛТА

радник начальника Чернівецької
обласної військової адміністрації
з питань взаємодії з національними
спільнотами

ДІАЛОГ І ВЗАЄМНА ПОВАГА – ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ МІЖНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛАГОДИ

Про те, як сьогодні вибудовується діалог між національними спільнотами на Буковині, які інструменти працюють на рівні області та як регіон зберігає свою багатокультурність навіть в умовах війни – у розмові з радником начальника Чернівецької обласної військової адміністрації з питань взаємодії з національними спільнотами Віталієм Балтою.

Почнемо із загального питання про державну політику у сфері національних спільнот. На Вашу думку, чи є вона достатньою? Якщо порівнювати з попередніми роками, чи бачите Ви розвиток, появу нових законодавчих ініціатив?

На мій погляд, останнім часом держава все ж приділяє більше уваги питанням національних спільнот. Звісно, в умовах повномасштабної війни перед країною стоять численні виклики, насамперед пов'язані з безпекою та обороною. Проте життя не обмежується лише військовою сферою. Паралельно тривають суспільні процеси, які також потребують уваги держави. Тому вважаю, що останніми роками ми спостерігаємо поступовий розвиток державної політики у сфері етнополітики та міжнаціональних відносин. Це еволюційний процес, який, попри складні обставини, продовжується.

Чернівецька область завжди була поліетнічним регіоном. Якою є ситуація зараз? Чи можна говорити про зміну етнічного складу населення після повномасштабного вторгнення та прибуття великої кількості людей до області?

Якщо говорити про те, чи володіємо ми сьогодні достовірною інформацією щодо всіх національних спільнот з урахуванням переміщення значної кількості людей зі схо-

ду України, то я не готовий дати однозначну відповідь. Насамперед тому, що таких актуальних статистичних даних наразі немає.

Фактично ми досі спираємося на результати останнього Всеукраїнського перепису населення, який проводився понад двадцять років тому. Відповідно, об'єктивно оцінити нинішню етнічну картину і отримати актуальну статистику в розрізі національних спільнот можна буде лише після проведення нового перепису.

Чернівецька область історично є багатонаціональним регіоном, де проживають представники багатьох культур і народів. У різних джерелах можна зустріти інформацію про близько 80 національностей, представлених на території області.

Однак якщо говорити про спільноти, які беруть активну участь у громадському житті, то їх значно менше. Коли я розпочав роботу на цій посаді, одним із перших завдань було налагодження комунікації з представниками різних національних спільнот. За моїми спостереженнями, активно діють орієнтовно десять, можливо трохи більше – до двох десятків таких об'єднань.

Водночас у регіоні можуть проживати представники багатьох інших національнос-

тей у невеликій кількості – одна, дві чи кілька сімей. Якщо вони не звертаються до органів влади, або місцевого самоврядування з питань реалізації своїх прав чи потреб, то інформація про них часто залишається поза публічним простором.

Які кроки сьогодні робить обласна влада для підтримки діалогу між національними спільнотами? Чи діють відповідні програми, дорадчі органи, проводяться заходи?

Насамперед ця робота здійснюється через управління культури Чернівецької обласної військової адміністрації. Саме цей структурний підрозділ відповідає за реалізацію політики у сфері міжнаціональних відносин.

Також при обласній військовій адміністрації діє консультативно-дорадчий орган – регіональна рада з питань етнополітики. Наразі її склад потребує оновлення, однак сам механізм залишається важливим інструментом комунікації між владою та представниками національних спільнот.

Такі майданчики необхідні не лише для обговорення проблемних питань. Вони дають можливість напрацьовувати спільні ініціативи, висловлювати пропозиції та формувати подальші напрямки співпраці.

Водночас діалог не обмежується лише офіційними засіданнями. Важливу роль відіграють культурні заходи. Наприклад, минулого року і цього року управління культури проводило фестиваль «Буковинська мозаїка», під час якого найактивніші національні спільноти області могли представити свою культуру, традиції, мистецтво та національну кухню. Для багатьох це стало можливістю побачити справжнє багатокультурне обличчя Буковини. Своєрідним відкриттям, на мою думку, це було і для голови обласної військової адміністрації Руслана Осипенка. Він побачив не лише етнічне різноманіття регіону, а й унікальний досвід співіснування різних народів на невеликій території.

Саме тому висновок очевидний: якщо

різні спільноти століттями жили поруч на території Буковини, то це надбання необхідно зберігати та розвивати. Особливого значення ця робота набуває в контексті європейської інтеграції України. Одним із фундаментальних принципів Європейського Союзу є захист прав і свобод національних спільнот, збереження їхньої мови, культури та ідентичності. Тому цей напрямок залишається важливим як для держави загалом, так і для нашого регіону.

На жаль, іноді виникають спроби розпалювання міжнаціональної ворожнечі, зокрема через соціальні мережі та інформаційні кампанії. Як, на Вашу думку, варто реагувати на такі провокації?

Насамперед потрібно уникати емоційних оцінок. Будь-яку конфліктну ситуацію слід аналізувати виважено та всебічно. Як правило, якщо виникає певна суперечність, то вона має щонайменше дві сторони, і для об'єктивного висновку необхідно почути кожну з них. Дуже часто між різними спільнотами існують набагато глибші зв'язки, ніж це може здаватися на перший погляд. Окремі суперечливі питання можуть виходити на поверхню, але вони не відображають усієї картини взаємин.

Потрібно також враховувати історичний контекст. У багатьох народів були складні сторінки спільної історії, конфлікти чи суперечності між державами. Однак це не повинно ставати причиною для перенесення історичних образ у сучасне життя громад, які сьогодні проживають поруч. Саме тому надзвичайно важливо спиратися на чинне законодавство, яке гарантує кожній національній спільноті право на мову, культуру, релігію та збереження власної ідентичності.

Крім того, не варто забувати, що ми живемо в єдиному суспільстві. Культури постійно взаємодіють, збагачують одна одну, а між людьми формуються родинні, дружні та професійні зв'язки. Історія Буковини є яскравим прикладом того, як різні традиції

та культури можуть співіснувати й взаємно доповнювати одна одну. Саме в такому різноманітті полягає одна з головних цінностей нашого регіону.

Які заходи найкраще демонструють цю взаємодію культур?

У першу чергу це фестивалі та культурні події, які вже стали традиційними для Буковини. Серед них – уже згадана «Буковинська мозаїка», фестиваль «Буковинські зустрічі» та інші заходи, організовані за участю національних спільнот.

Крім того, кожна громада має власні традиційні свята, на які регулярно запрошують представників обласної влади. Важливо, що керівництво області приділяє увагу таким подіям, адже вони є важливою частиною культурного життя регіону. Окрему роль відіграють культурні центри та громадські організації, які об'єднують людей навколо спільної історії, мови та традицій. Саме навколо них часто формується активне громадське життя.

Останніми роками помітна ще одна позитивна тенденція – зростання інтересу до власної культурної спадщини. Якщо у 1990-х та на початку 2000-х років багато традиційних елементів побуту поступово зникали, то

сьогодні ми спостерігаємо зворотний процес. Люди дедалі частіше повертаються до родинних традицій, зберігають старовинний одяг, предмети вжитку, народні ремесла. Традиційні ткані килими, вишивка чи інші речі, які раніше сприймалися як звичайний побут, сьогодні дедалі більше цінуються як частина культурної спадщини. На мою думку, саме через такі речі формується усвідомлення власної ідентичності та розуміння того, хто ми є і в чому полягає наша унікальність.

На завершення. У чому Ви бачите своє головне завдання на нинішній посаді?

Моє головне завдання – бути містком між національними спільнотами та керівництвом області. Будь-який міст поєднує два береги, які можуть дивитися на світ по-різному. Так само і в суспільстві: різні люди, громади та культури мають власний досвід і власне бачення тих чи інших процесів.

Моя роль полягає в тому, щоб допомагати знаходити спільні точки дотику, сприяти діалогу та шукати порозуміння там, де виникають непорозуміння чи суперечності. Саме через діалог і взаємну повагу можна забезпечити подальший розвиток міжнаціональної злагоди на Буковині.

В ОБЛАСТІ ПЕРЕЙМАЮТЬ ДОСВІД РУМУНСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ РОЗВИТКУ

У Чернівецькій обласній раді відбулася зустріч із примарем румунської комуни Теурень Овідіу Олтяном, який очолює першу в Румунії регіональну асоціацію розвитку «Câmpia Transilvaniei». Створена ще у 2008 році шістьма повітами – Алба, Брашов, Ковасна, Харгіта, Муреш та Сібіу – ця організація спеціалізується на залученні внутрішніх та зовнішніх інвестицій для масштабних інфраструктурних проєктів. Наразі досвід асоціації масштабують на українські реалії, що має критичне значення в контексті підготовки до членства в ЄС.

Сьогодні діяльність румунських

партнерів зосереджена на координації створення аналогічних структур в Україні. Це дозволить громадам ефективніше претендувати на фінансову допомогу через програму Ukraine Facility (програма фінансової допомоги від Європейського Союзу).

Ключовою темою обговорення стала перспектива будівництва на території області сучасної лікарні та реабілітаційного центру для військовослужбовців.

Овідіу Олтян повідомив, що на Буковині вже функціонують три такі об'єднання: «Прут», «Інфлорія Буковини» та «Унітгром», які очолюють керівники Новоселицької, Чудейської та Юрковецької громад. Ці структури стануть інструментами для прямого залучення європейських ресурсів у розвиток території.

За словами Овідіу Олтяна, цей напрям є пріоритетним у поточній

стратегії організації, а орієнтовний обсяг фінансування, який планують залучити на реалізацію проєкту, сягає 200 мільйонів євро. Така ініціатива відповідає запитам часу та потребує чіткої координації на всіх рівнях.

Микола Гуйтор підтвердив готовність обласної влади сприяти роботі новостворених асоціацій та налагоджувати зв'язки між зацікавленими громадами. Сторони домовилися про активізацію комунікації, аби перетворити задекларовані наміри на конкретні будівельні майданчики та медичні сервіси для захисників.

ВІДБУВСЯ ФОРУМ «RE:OPEN BUKOVYNA 2026»

У Чернівцях відбувся форум ідей та рішень «Re:Open Bukovyna 2026», присвячений ролі регіону в євроінтеграційних процесах та його потенціалу для міжнародної співпраці. Захід уперше організував Інститут Центральноєвропейської стратегії (ICES) – незалежний аналітичний центр. Форум став продовженням формату «Re:Open Zakarpattia», який раніше проходив в Ужгороді.

Учасники обговорили, яку роль Чернівецька область може відігравати у взаємодії України з Європейським Союзом, а також як регіон може стати платформою для внутрішніх трансформацій. Форум відкрили регіональна координаторка ICES у Чернівцях Лілія Шутяк та міністр закордонних справ України у 2014–2019 роках Павло Клімкін.

Під час дискусій говорили про міжетнічний діалог, регіональну стійкість і роль різноманіття у розвитку Буковини.

Серед спікерів форуму – представник консульства Румунії у Чернівцях, публічний інтелектуал і стратегічний консультант Євген Глібовицький, президентка Асоціації експертів з безпеки та глобальних питань (ESGA) Анжела Грамада, журналістка й аналітикиня Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва Маріанна

Присяжнюк, заступник голови Чернівецької обласної ради Михайло Павлюк, ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Руслан Білоскурський, доктор економічних наук, а також учитель фізики та астрономії Чернівецького міського ліцею №1, переможець Global Teacher Prize Ukraine (2017), почесний член Лондонського інституту фізики Пауль Пшенічка.

Окрему увагу учасники приділили тому, як різноманіття регіону впливає на його розвиток і стійкість в умовах сучасних викликів. У дискусії взяли участь кандидат історичних наук, доцент, заступник директора Чернівецького регіонального центру підвищення кваліфікації Сергій Гакман.

ТРЕТЯ НЕДІЛЯ ТРАВНЯ - ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ПОЛІТИЧНИХ РЕПРЕСІЙ

Щороку у третю неділю травня Україна вшановує пам'ять мільйонів людей, які стали жертвами політичних репресій тоталітарного комуністичного режиму.

«Великий терор» – масштабна кампанія масових репресій громадян, що була розгорнута в СРСР у 1937–1938 роках з ініціативи керівництва СРСР й особисто Йосипа Сталіна для ліквідації реальних і потенційних політичних опонентів, залякування населення, зміни національної та соціальної структури суспільства.

Наслідками комуністичного терору в Україні стало знищення політичної, мистецької та наукової еліти, деформація суспільних зв'язків, руйнування традиційних ціннісних орієнтацій, поширення суспільної депресії й денаціоналізація.

Радянська влада намагалася приховати сліди своїх злочинів. Місця поховань ставали режимними об'єктами КГБ, місцевість розрівнювали бульдозерами, доступ до відповідних архівів був заборонений.

Одним із найтрагічніших символів політичних репресій стали масові поховання у Биківні, Сандармосі, Дем'яновому Лазі та інших місцях пам'яті, де були поховані тисячі невинно вбитих людей.

Цей день є нагадуванням про трагічні сторінки нашої історії – масові арешти, депортації, ув'язнення, розстріли, знищення української інтелігенції, духовенства, селянства, військових і всіх, хто насмівився мислити вільно або просто став жертвою репресивної машини.

На Буковині у період з 28 червня по 3 липня 1941 року радянськими репресивними органами було безпідставно звинувачено у «ворожій діяльності» 20 000 буковинців. Станом на червень 1941 року у в'язницях Чернівецької області утримувалися 2862 особи. 2641 в'язня за наказом з Москви примусово депортували до Сибіру, Колими та Далеко-

го Сходу. 222 політичних в'язнів розстріляли в Чернівецькій тюрмі №1.

З ініціативи обласної організації Товариства політв'язнів та репресованих відбулося відкриття меморіальної дошки на будівлі державної установи «Чернівецький слідчий ізолятор» у пам'ять 222-х буковинців, котрі були розстріляні на території тюрми з 28 червня по 3 липня 1941 року за наказом з кремля.

До пам'ятного заходу долучилися представники обласної влади, духовенства та громадськості.

Присутні помолилися за упокій душ невинно убієнних українців та поклали лампадки до пам'ятної дошки.

Вшанування жертв політичних репресій – це не лише данина пам'яті загиблим. Це нагадування про ціну свободи, людської гідності та права на власну думку. Пам'ять про злочини тоталітаризму є важливою запорукою того, щоб подібні трагедії ніколи не повторилися.

Сьогодні, коли Україна знову бореться за свою незалежність і право на вільне майбутнє, пам'ять про жертв політичних репресій набуває особливого значення. Вона зміцнює наше розуміння того, що свобода, демократія та права людини потребують щоденного захисту.

Фото: Чернівецька обласна рада

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ РЦПК РЕАЛІЗОВУЄ ПРОЄКТ, СПРЯМОВАНИЙ НА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

За підтримки Фонду Ганнса Зайделя в Україні Чернівецький регіональний центр підвищення кваліфікації розпочав реалізацію проєкту «Посилення транскордонної стійкості до дезінформації через створення мережі експертного обміну та освітнього партнерства».

В умовах гібридної війни війни дезінформація, пропаганда та інформаційно-психологічні операції стали ключовими інструментами для впливу на суспільство та підризу демократичних цінностей. Тому посилення медіаграмотності є важливою умовою підвищення стійкості громад до інформаційних загроз.

Мета проєкту – підвищити рівень компетентностей державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування та представників інститутів громадянського суспільства у виявленні, реагуванні та протидії поширенню дезінформаційних наративів задля посилення стійкості українського суспільства у транскордонній взаємодії з партнерами в умовах війни.

У межах проєкту відбулися навчальні семінари на тему «Медіаграмотність та інформаційна безпека для ефективного управління» для представників органів місцевого самоврядування, виконавчої влади, громадського сектору та медіа.

З вітальним словом до учасників звернувся координатор проєктів Представництва Фонду Ганнса Зайделя в м. Києві Олег Ватаманюк. Він підкреслив, що на сьогодні інформація стала одним із ключових інструментів гібридного впливу, тому надзвичайно важливим є об'єднання зусиль державних інституцій, місцевого самоврядування, громадського сектору, освітніх та медійних середовищ – тих, хто щоденно впливає на якість публічної комунікації та довіру в суспільстві. «Йдеться про спроможність ви-

являти інформаційні загрози, правильно на них реагувати та ефективно комунікувати з громадою. Саме тому для Фонду Ганнса Зайделя важливо підтримувати такі проєкти, особливо в контексті співпраці з Румунією та Молдовою, щоб учасники мали можливість обмінюватися кращими європейськими практиками та будувати сталі партнерства», – наголосив Олег Ватаманюк.

Директор Чернівецького РЦПК Микола Ярмистий подякував учасникам за активну позицію та готовність до професійного розвитку. Він підкреслив, що в сучасних умовах важливо розвивати навички критичного мислення, ефективної комунікації та відповідального споживання інформації для підвищення інформаційної стійкості громад.

Під час семінару учасники працювали над актуальними темами інформаційної безпеки та комунікації в умовах війни. Наталія Нечаєва-Юрійчук, експертка з комунікацій та інфомедіаграмотності, регіональна координаторка Національної платформи стійкості та згуртованості у Чернівецькій області, координаторка Східноєвропейської мережі Глобального партнерства з попередження збройних конфліктів (GPPAC), кандидатка історичних наук, доцентка кафедри політології та державного управління ЧНУ ім. Ю. Федьковича, провела навчальні сесії на теми «Управління в умовах війни: інформаційна складова», «Дезінформація та фейки в умовах війни: сутність та вплив на життя громади», а також «Соціальні мережі як джерело інформації для жителя громади».

Учасники тренінгу – представники органів місцевого самоврядування, виконавчої влади, громадського сектору та медіа – дізналися про те, як інформація та пропаганда впливали на суспільства у різні історичні періоди: від Першої та Другої світових воєн і міжвоєнного часу до Холодної

війни та сучасного етапу інформаційного протистояння.

Практичний блок «Від споживання контенту до його творення: робота в команді» провела Віра Цирдя, завідувачка сектору з питань інформаційного забезпечення та цифрового розвитку Герцаївської міської ради. Вона поділилася практичними інструментами, як діяти громаді в умовах надзвичайних ситуацій, інформаційних атак, швидко реагу-

вати на виклики та зберігати довіру людей.

Окрему увагу під час тренінгу приділили темі штучного інтелекту та його ролі у створенні й поширенні контенту.

Під час практичних занять учасники вчилися розпізнавати фейки, маніпулятивні повідомлення та інформаційні вкиди, аналізували приклади з медіапростору, а також самі створювали різні формати контенту, працюючи в командах.

25 червня 2026 року в рамках реалізації проекту відбулася поїздка делегації з Чернівецької області до Сучавського повіту Румунії з метою обміну досвідом.

Однією з ключових подій програми став круглий стіл на тему протидії дезінформації та маніпуляціям, який відбувся в Сучавському університеті «Штефан чел Маре». Захід об'єднав представників органів влади, наукової спільноти, громадських організацій та медіа України й Румунії для обговорення сучасних викликів інформаційної безпеки та пошуку ефективних шляхів реагування на них.

Учасників круглого столу привітав декан факультету історії, географії та суспільних наук, доктор історії Флорін Пінтеску. Він наголосив на важливості обраної тематики, а також підкреслив, що на сьогодні Україна є взірцем для країн Європи, важливим політичним та військовим актором у безпековій системі.

Використання неперевірених джерел інформації неодноразово призводило до непорозумінь і напружених стосунків між партнерами, – зауважила Марчела Шлюсарчук, керівниця міжнародного відділу університету. «Ми не знаємо багато про сусідів, тому ми їх боїмося, потрапляючи через це у пастку дезінформації», – додала вона.

Марін Герман, журналіст, лектор університету Штефан чел Маре, акцентував увагу на понятті когнітивної війни – стратегії маніпуляцій, яка передбачає контроль над мисленням людей та прийняттям ними рішень. «Стає менш важливим, що є правда, а що брехня, натомість важливо, як люди інтерпретують

цю інформацію», – наголосив він.

Сергій Гакман, заступник директора Чернівецького РЦПК розповів про ситуацію, яка склалася в українському медіапросторі: гібридна війна росії проти України супроводжується масштабними інформаційними атаками, поширенням дезінформації та маніпулятивних наративів, що створює додаткові виклики для державних інституцій, медіа та громадянського суспільства. У цих умовах, зазначив він, особливо важливу роль відіграють освітні заходи, спрямовані на розвиток медіаграмотності, критичного мислення та навичок перевірки інформації. Проведення тренінгів, семінарів, круглих столів і програм обміну досвідом сприяє підвищенню професійних компетентностей представників органів влади, освітян, громадських організацій та медіа.

Про особливості навчання, яке проводилося в межах проекту, розповіла Віра Цирдя, тренерка проекту. Важливу роль, за її словами, відігравав саме обмін досвідом і спільний пошук рішень та реагування на різні ситуації. Також Віра Цирдя підкреслила, що сьогодні необхідною умовою для роботи комунікаційника є безперервне навчання, адже світ медіа і технологій змінюється дуже швидко.

Представники територіальних громад Чернівецької області поділилися практичним досвідом організації кризових комунікацій, інформування населення в умовах воєнного стану, протидії фейкам та забезпечення ефективної взаємодії між владою і громадянами.

Серед таких інструментів – розвиток офіційних цифрових каналів комунікації, проведення регулярних зустрічей керівництва з мешканцями, моніторинг інформаційного простору, оперативне спростування фейків, а також навчання посадових осіб принципам стратегічних комунікацій та кризового інформування населення.

Окреме місце на сьогодні займають регулярні просвітницькі заходи для учнівської молоді. Головними майданчиками для цього є школи, бібліотеки та інші освітні і громадські простори.

Учасники круглого столу відзначили цінність професійного діалогу, який дозволяє не лише обмінюватися успішними практиками, а й формувати нові партнерства для спільної роботи над підвищенням стійкості громад до дезінформації та інформаційних маніпуляцій.

Делегація з Чернівецької області відвідала також Сучавську повітову організацію Союзу українців в Румунії. Під час зустрічі представники організації ознайомили гостей з

основними напрямками своєї діяльності, спрямованими на підтримку української громади, збереження національної ідентичності, розвиток освіти, культури та українсько-румунського співробітництва.

Делія Мартиняк, членкиня організації, зазначила, що уряд Румунії приділяє велику увагу підтримці національних спільнот. Вона розповіла про реалізовані та поточні ініціативи Союзу, його взаємодію з державними інституціями та партнерськими організаціями в Румунії та Україні. Активна співпраця ведеться, зокрема, із низкою освітніх закладів Чернівецької області. Окрему увагу було приділено підтримці України після початку повномасштабної війни, а також заходам, спрямованим на допомогу українським громадянам, які перебувають на території Румунії.

Зустріч стала гарною нагодою для обговорення перспектив подальшої співпраці: проведення спільних освітніх та мистецьких заходів, поїздок з обміну досвідом, реалізації проектів з метою підтримки української та румунської культури.

ВІРА ЦИРДЯ

завідувачка сектору з питань
інформаційного забезпечення та
цифрового розвитку
Герцаївської міської ради,
тренерка семінару «Медіаграмотність та
інформаційна безпека для ефективного
управління»

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА МАЮТЬ БУТИ СЕРЕД БАЗОВИХ НАВИЧОК СУЧАСНОГО УПРАВЛІНЦЯ

Які основні виклики у сфері інформаційної безпеки постають сьогодні перед громадами?

На мою думку, сьогодні найбільший виклик полягає в тому, що інформація поширюється швидше, ніж люди встигають її перевірити. Один допис у соцмережах, одне повідомлення у вайбер-групі – і за кілька хвилин чутка може охопити цілу громаду.

Особливо небезпечними є локальні фейки. Вони часто виглядають правдоподібно, бо стосуються знайомих людям місць, подій або посадових осіб. Саме тому громадам сьогодні потрібна не лише технічна, а й інформаційна стійкість – уміння спокійно аналізувати інформацію та не піддаватися емоційним маніпуляціям.

Окремо варто говорити про цифрову безпеку. Ми дедалі більше працюємо онлайн, використовуємо електронні сервіси та цифрові документи, тому питання захисту даних уже давно перестало бути справою лише ІТ-фахівців. Це відповідальність кожного працівника.

Наскільки, на Вашу думку, є затребуваними такі навчання серед публічних службовців?

Судячи з реакції учасників, такі навчання сьогодні надзвичайно затребувані. І це не дивно, адже інформаційні виклики стосуються кожного, незалежно від посади

чи сфери діяльності. Публічний службовець сьогодні має бути не лише фахівцем у своїй галузі. Він повинен вміти орієнтуватися в інформаційному просторі, відрізняти факти від маніпуляцій, правильно комунікувати з людьми та приймати рішення в умовах інформаційного тиску.

Мені здається, що останні роки дуже добре показали: інформаційна безпека – це вже не додаткова компетенція, а одна з базових навичок сучасного управлінця.

Як би Ви оцінили залученість та активність учасників семінару? Чи вдалося налагодити конструктивний діалог під час занять?

Для мене одним із найприємніших моментів стала саме активність учасників. Було відчуття, що люди прийшли не тому, що «так треба», а тому, що їм справді цікава ця тема.

Ми багато говорили про реальні ситуації, з якими стикаються громади, обговорювали конкретні приклади, ділилися досвідом, виконували групові практичні завдання. Часто одна історія учасника ставала початком великої дискусії, у якій народжувалися дуже практичні рішення.

Тому я б сказала, що це був не монолог тренера, а справжня професійна розмова. І саме в такому форматі народжується найбільша користь.

Які питання або теми викликали найбільший інтерес і дискусію серед учасників?

Безумовно, найбільше уваги привернула тема фейків та дезінформації. Людей хвилює, як не стати жертвою маніпуляцій і як реагувати, коли неправдива інформація вже почала поширюватися.

Дуже жваво обговорювали й штучний інтелект. Зараз багато хто вже використовує його у роботі, але водночас виникає багато запитань: де проходить межа між допомогою та ризиком, як перевіряти інформацію, створену ШІ, і як використовувати нові інструменти відповідально.

Також великий інтерес викликали кейси кризових комунікацій. Адже теорія важлива, але учасникам завжди цікаво почути, як діяти у конкретній ситуації, коли від швидкої та правильної реакції залежить довіра людей.

Проект спрямований на посилення транскордонної стійкості до дезінформації. Яку роль у цьому процесі відіграє міжнародне партнерство та обмін досвідом?

Я представляю прикордонну громаду, тому особливо добре розумію важливість такої співпраці. Сьогодні інформаційні загрози не зупиняються на державному кордоні. Саме тому дуже цінною є можливість спілкуватися з колегами з інших країн, обмінюватися досвідом та вчитися один в од-

ного.

Міжнародне партнерство допомагає побачити ширшу картину, зрозуміти, які виклики є спільними для різних громад, а також перейняти успішні практики, які вже довели свою ефективність. Крім того, такі проекти формують професійні зв'язки між людьми, які в майбутньому можуть стати основою для нових спільних ініціатив.

Які подальші кроки варто зробити учасникам, аби продовжувати розвивати свої компетенції у сфері медіаграмотності та протидії дезінформації?

Я завжди кажу, що медіаграмотність – це не сертифікат після навчання, а щоденна практика. Тому найважливіше – зберегти цікавість і здоровий скепсис. Не поспішати вірити першій інформації, яку побачив у стрічці, перевіряти джерела, ставити запитання і шукати підтвердження.

Також дуже корисно підтримувати професійні контакти, обмінюватися досвідом із колегами та продовжувати навчатися. Світ змінюється настільки швидко, що сьогодні ми всі, незалежно від досвіду та посади, залишаємося учнями.

І якщо після цього семінару хоча б кілька людей почнуть трохи уважніше ставитися до інформації, яку читають, поширюють або використовують у роботі, то це вже буде хороший результат.